

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ ОПШТИНЕ БОЉЕВАЦ

Бољевац, 28. април 2023. године

www.boljevac.org.rs

Година XV – број 18

САДРЖАЈ

ОПШТИНСКО ВЕЋЕ

1	Закључак о утврђивању Нацрта Плана развоја општине Бољевац за период 2023 – 2031. година	 2
2	Закључак о спровођењу јавне расправе о Нацрту Плана развоја Општине Бољевац за период 2023 – 2031. година	 2
3	Јавни позив за јавну расправу о Нацрту Плана развоја Општине Бољевац за период 2023 – 2031. година	 2
4	Програм јавне расправе о нацрту плана развоја општине Бољевац за период 2023 – 2031. године	 3
5	ПЛАН РАЗВОЈА ОПШТИНЕ БОЉЕВАЦ	 3

Издавач: Општина Бољевац, Општинска управа, Краља Александра бр. 24, 19370 Бољевац,
Тел/факс: +381 (0)30 463 412, 463 413, fax: +381 (0) 30 463 620, e-mail: ouboljevac@open.telekom.rs; web site:

www.boljevac.org.rs

Уредник: Ана Опачић

1. На основу члана 60. Статута Општине Бољевац ("Службени лист општине Бољевац", бр. 2/2019 и 13/2022), Општинско веће Општине Бољевац на седници одржаној 28.04.2023. године, донело је следећи

З А К Љ У Ч А К

I

Утврђује се **Нацрт Плана развоја општине Бољевац за период 2023 – 2031. година**

II

Нацрт Плана развоја општине Бољевац за период 2023 – 2031. година
објавити на сајту Општине Бољевац.

ОПШТИНСКО ВЕЋЕ ОПШТИНЕ БОЉЕВАЦ

Број: 06-56 / 2023-II/1.1
Бољевац, 28.04.2023. године

ПРЕДСЕДНИК
ОПШТИНСКОГ ВЕЋА
др Небојша Марјановић с.р.

2. На основу члана 7. Одлуке о јавним расправама („Службени лист Општине Бољевац“, бр. 5/2019) и члана 60. Статута Општине Бољевац („Службени лист Општине Бољевац“, бр.2/2019 и 13/2022), Општинско веће Општине Бољевац на седници одржаној дана 28.04.2023. године, доноси

ЗАКЉУЧАК **о спровођењу јавне расправе о** **Нацрту Плана развоја Општине Бољевац за** **период 2023 – 2031. година**

1. Одређује се спровођење јавне расправе о Нацрту Плана развоја Општине Бољевац за период 2023 – 2031. година.

2. Утврђује се Програм јавне расправе о Нацрту Плана развоја Општине Бољевац за период 2023 – 2031. година.

3. Јавна расправа о Нацрту Плана развоја Општине Бољевац за период 2023 – 2031. година одржаће се у периоду од 29.04.2023. до 15.05.2023.

4. Овај закључак ради реализације доставити Општинској управи Општине Бољевац.

ОПШТИНСКО ВЕЋЕ ОПШТИНЕ БОЉЕВАЦ

Број: 06-56 / 2023-II/1.2
Бољевац, 28.04.2023. године

ПРЕДСЕДНИК
ОПШТИНСКОГ ВЕЋА
др Небојша Марјановић с.р.

3. На основу члана 13. Одлуке о јавним расправама („Службени лист Општине Бољевац“, бр. 5/2019) и члана 60. Статута Општине Бољевац („Службени лист Општине Бољевац“, бр.2/2019 и 13/2022), Општинско веће Општине Бољевац, на седници одржаној дана 28. 04. 2023. године, упућује

ЈАВНИ ПОЗИВ **за јавну расправу о** **Нацрту Плана развоја Општине Бољевац за период** **2023 – 2031. година**

Позива се стручна јавност и сви заинтересовани грађани да се укључе у поступак јавне расправе о Нацрту Плана развоја Општине Бољевац за период 2023 – 2031. година (у даљем тексту План развоја).

Нацрт Плана развоја израдио је Координациони тим за израду Плана развоја Општине Бољевац образован решењем председника општине Бољевац (у даљем тексту: Координациони тим). Састав Координационог тима наведен је у Нацрту Плана развоја.

Нацрт Плана развоја израђен је уз техничку и стручну подршку Сталне конференције градова и општина, у оквиру Програма „EU Exchange 6 - Повећање кредибилитета планирања, програмског буџетирања и контроле извршења јавних расхода на локалном нивоу у Србији" (у даљем тексту: Програм) који финансира Европска унија.

Програм Јавне расправе је Нацрт Плана развоја Општине Бољевац за период 2023 – 2031. година, који је постављен на интернет страници Општине Бољевац, у секцији: Јавне расправе.

Јавна расправа ће се спроводити у периоду од 29.04.2023. године до 15.05.2023. године до 15 часова.

Отворени састанак Форума Партнера - представника надлежних органа Општине, односно јавних служби са заинтересованим грађанима, представницима институција, организација, удружења грађана и средстава јавног обавештавања, биће одржан дана 09.05.2023. године, у 12 часова, у просторијама Општине Бољевац.

Све примедбе, предлози, коментари и сугестије достављају се Општинском већу Општине Бољевац електронским путем на имејл адресу: kler@opstinaboljevac.rs

Нацрт Плана развоја као и образац за доставу писаних коментара доступни су на интернет страници Општине Бољевац, у секцији: Јавне расправе.

По окончању Јавне расправе о Нацрту Плана развоја, Координациони тим, доставиће Општинском већу извештај о спроведеној Јавној расправи, ради утврђивања Предлога Плана развоја Општине Бољевац за период 2023 – 2031. година.

Позив за јавну расправу објавити на Огласној табли Општинске управе општине Бољевац и интернет страници Општине Бољевац.

ОПШТИНСКО ВЕЋЕ ОПШТИНЕ БОЉЕВАЦ

Број: 06-56 / 2023-П/1.3
Бољевац, 28.04.2023. године

ПРЕДСЕДНИК
ОПШТИНСКОГ ВЕЋА
др Небојша Марјановић с.р.

4.
На основу члана 7. Одлуке о јавним расправама („Службени лист Општине Бољевац“, бр. 5/2019) и члана 60. Статута Општине Бољевац („Службени лист Општине Бољевац“, бр. 2/2019 и 13/2022), Општинско веће Општине Бољевац, на седници одржаној дана 28.04.2023. године, доноси

**ПРОГРАМ ЈАВНЕ РАСПРАВЕ
О НАЦРТУ ПЛАНА РАЗВОЈА ОПШТИНЕ
БОЉЕВАЦ
ЗА ПЕРИОД 2023 – 2031. ГОДИНЕ**

У поступку припреме Плана развоја општине Бољевац за период 2023 – 2031. године, Општинско веће општине Бољевац спроводи јавну расправу о Нацрту Плана развоја општине Бољевац за период 2023 – 2031. године (у даљем тексту: Нацрт Плана развоја).

Нацрт Плана развоја са образложењем саставни је део овог програма.

Јавна расправа о Нацрту Плана одржаће се у периоду од 29.04.2023. године до 15.05.2023. године.

5.

ПЛАН РАЗВОЈА ОПШТИНЕ БОЉЕВАЦ

Уводна реч Председника општине

Поштовани суграђани и суграђанке,

План развоја општине Бољевац израђен је за период 2023-2031. година и сагледава све битне сегменте развоја кроз три приоритетне области: животна средина и инфраструктура, друштвени развој и економски развој. Израда овог документа подразумевала је пуно ангажовање радних група које су биле формиране по приоритетним областима. Процес израде документа укључивао је транспарентност и позивање свих актера локалне заједнице да се укључе и узму учешће у доношењу овог значајног плана. Овај документ садржи

Отворени састанак Форума Партнера - представника надлежних органа Општине, односно јавних служби са заинтересованим грађанима, представницима институција, организација, удружења грађана и средстава јавног обавештавања, биће одржан дана 09.05.2023. године, у 12 часова, у просторијама општине Бољевац.

Све примедбе, предлози, коментари и сугестије достављају се Општинском већу општине Бољевац електронским путем на имејл адресу: kler@opstinaboljevac.rs

Нацрт Плана развоја, као и образац за доставу писаних коментара доступни су на страници општине Бољевац – www.boljevac.org.rs у секцији: Јавне расправе.

По окончању Јавне расправе о Нацрту Плана развоја, Координациони тим, доставиће Општинском већу извештај о спроведеној Јавној расправи, ради утврђивања Предлога Плана развоја Општине Бољевац за период 2023 – 2031.

Позив за јавну расправу објавити на Огласној табли Општинске управе општине Бољевац и интернет страници општине Бољевац.

ОПШТИНСКО ВЕЋЕ ОПШТИНЕ БОЉЕВАЦ

Број: 06-56 / 2023-П/1.4
Бољевац, 28.04.2023. године

ПРЕДСЕДНИК
ОПШТИНСКОГ ВЕЋА
др Небојша Марјановић с.р.

предлоге развојних пројеката који су резултат иницијатива и сугестија свих релевантних учесника који су препознали важност да се укључе у процес израде Плана развоја општине Бољевац за период 2023-2031. година. Током креирања водило се рачуна о најважнијим циљевима, наставку побољшања привредног амбијента, јачању пољопривреде и села, унапређењу саобраћајне и комуналне инфраструктуре, подизању свести о значају заштите животне средине и свеукупном економском и друштвеном развоју.

Доношење овог документа представља изазов и задатак да у наредном периоду заједничким снагама радимо на остварењу циљева које смо у процесу израде документа дефинисали, а на опште задовољство свих нас, како бисмо средину у којој живимо и радимо унапредили.

С поштовањем,

Председник општине Бољевац

др Небојша Марјановић

Општина:	Бољевац
Врста документа:	План развоја општине Бољевац 2023-2031
Одговорна особа:	Др Небојша Марјановић , председник општине
Председавајући Партнерског форума:	Др Небојша Марјановић , председник општине
Општински координатор у процесу израде документа:	Јелена Цветанска Коцић , шеф Одсека за локални економски развој

Координациони тим за израду Плана развоја:

- 1. Др Небојша Марјановић**, Председник општине, Председник тима
- 2. Слађан Ђимиш**, заменик председника општине, заменик председника тима
- 3. Јелена Милосављевић Радосављевић**, председница Скупштине општине Бољевац, члан Тима
- 4. Драган Радосављевић**, заменик председника Скупштине општине Бољевац, члан Тима
- 5. Дејан Костандиновић**, помоћник председника општине Бољевац, члан Тима
- 6. Јелена Цветаноска Коцић**, шеф одсека за локални економски развој, члан Тима
- 7. Никола Зец**, одсек за локални економски развој, члан Тима
- 8. Зорица Масловарић**, директор Јавне библиотеке Бољевац, члан Тима
- 9. Дејан Карабашевић**, одборник Скупштине општине Бољевац, члан Тима
- 10. Иван Милутиновић**, испред образовања, члан Тима
- 11. др Славко Илић**, испред здравства, члан Тима
- 12. Ивана Рајковић**, испред социјалне заштите, члан Тима
- 13. Нели Ђорђевић**, испред комуналних делатности, члан Тима
- 14. Мирослав Грујић**, испред привреде, члан Тима
- 15. Наташа Грбовић**, шеф одсека за Обједињену процедуру, члан Тима
- 16. Миодраг Трифуновић**, руководилац одељења за буџет, члан Тима
- 17. Зоран Миловановић**, испред РАРИС-а, члан Тима
- 18. Драгиша Златановић**, испред пољопривреде, члан Тима

Сарадници

на изради Плана развоја: **Марија Стојадиновић**, стручни сарадник СКГО

САДРЖАЈ

Уводна реч Председника општине	3
1 Контекст и процес израде	7
1.1 Контекст	7
1.2 Процес израде	8
2 Преглед и оцена постојећег стања	10
2.1. Социо- економска анализа општине Бољевац - извод	10
3 Визија општине Бољевац	19
4 Приоритетни циљеви општине Бољевац	19
5 Мере за достизање приоритетних циљева и друге мере по правцима развоја	20
5.1 Развојни правац 1 - Животна средина и инфраструктура	20
5.2 Развојни правац 2 – Друштвени развој	28
5.3 Развојни правац 3 – Економски развој	35
6 Оквир за спровођење, праћење спровођења, извештавање и вредновање плана развоја	42
6.1 Спровођење плана развоја ЈЛС	43
6.2 Праћење спровођења плана развоја ЈЛС	43
6.3 Вредновање постигнутих учинака плана развоја ЈЛС	43
6.4 Извештавање о спровођењу и постигнутим учинцима Плана развоја ЈЛС	43
6.5 Ревизија плана развоја ЈЛС	44
7 Анекси	44
7.1 Тематске радне групе и форум партнера	44
7.2 СВОТ анализа	44
7.3 Социо-економске анализе	44

СКРАЋЕНИЦЕ

СКГО	Стална конференција градова и општина
------	---------------------------------------

ЈЛС	Јединица локалне самоуправе
ЦОР	Циљеви одрживог развоја
СВОТ	Акроним енглеских речи: Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats / превод: Снаге, Слабости, Шансе, Претње
ЕУ	Европска унија
ППП	Предшколски припремни програм
ПВО	Предшколско васпитање и образовање
ЈКП	Јавно комунално предузеће
ЛЕР	Локални економски развој
НСЗ	Национална служба за запошљавање
ЦСР	Центар за социјални рад

Контекст и процес израде

1.1 Контекст

План развоја локалне самоуправе је у складу са Законом о планском систему плански документ најширег обухвата и највишег значаја за јединице локалне самоуправе (ЈЛС). Закон прописује обавезу ЈЛС да израде и усвоје своје планове развоја до 1. јануара 2021. године.

План развоја ЈЛС је дугорочни документ развојног планирања који за период од најмање седам година усваја Скупштина ЈЛС, а на предлог надлежног извршног органа ЈЛС. План развоја ЈЛС, према Закону, садржи преглед и анализу постојећег стања, визију односно жељено стање, приоритетне циљеве развоја који се желе постићи, као и преглед и кратак опис одговарајућих мера, које се даље разрађују документима јавних политика и средњорочним планом јединице локалне самоуправе.

Предложене мере се детаљније разрађују средњорочним планом јединице локалне самоуправе и документима јавне политике, док је ЈЛС обавезна да годишњи извештај о спровођењу плана развоја ЈЛС припрема у поступку прописаном за израду извештаја о спровођењу средњорочног плана. Истеком сваке треће календарске године од доношења, општинско веће ЈЛС утврђује предлог извештаја о учинцима спровођења плана развоја, који подноси на усвајање скупштини јединице локалне самоуправе, најкасније у року од шест месеци од истека тог рока

Приликом израде Плана ЈЛС је дужна да води рачуна о његовој усклађености и са планским документима донетим на републичком нивоу, водећи рачуна о изворним надлежностима ЈЛС у домену планирања, прописаних Уставом и законом. Урбани развој директно је повезан са одрживим економским растом и развојем, рационалним коришћењем земљишта, демографским променама и становањем, саобраћајем и техничком инфраструктуром, животном средином, културним наслеђем и свим осталим областима које су у надлежности ЈЛС. Стога је посебно важна усклађеност развојног плана ЈЛС са Просторним планом ЈЛС .

Израда Плана развоја општине Бољевац подржана је у оквиру Програма „EU Exchange 6 - Повећање кредибилитета планирања, програмског буџетирања и контроле извршења јавних расхода на локалном нивоу у Србији" (у даљем тексту: Програм) који финансира Европска унија. Стална конференција градова и општина – Савез градова и општина Србије (у даљем тексту: СКГО), као имплементациони партнер Програма пружила је Општини Бољевац стручну подршку у процесу израде плана развоја, на основу Споразума о сарадњи за спровођење пакета подршке за израду плана развоја.

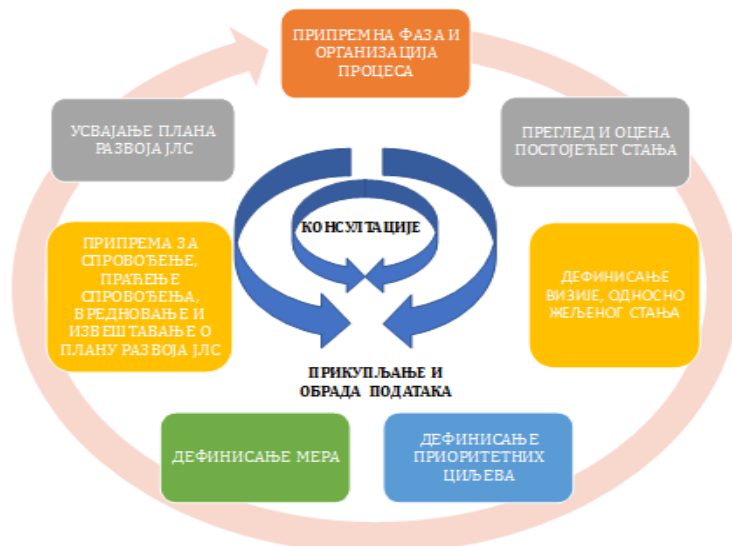
1.2 Процес израде

Процес израде Плана развоја спроведен је кроз следеће главне фазе:

1. Припремна фаза и организација процеса;
2. Преглед и оцена постојећег стања;
3. Дефинисање визије, односно жељеног стања;
4. Дефинисање приоритетних циљева;
5. Дефинисање мера;
6. Успостављање институционалног оквира за спровођење, праћење спровођења, вредновање и извештавање о Плану развоја ЈЛС;
7. Усвајање плана развоја ЈЛС.

ФАЗЕ ИЗРАДЕ ПЛАНОВА РАЗВОЈА ЈЛС

Током **припремне фазе** донета је Одлука о приступању изради Плана развоја општине Бољевац, припремљен је план активности на изради плана и именован је *Координациони тим за израду Плана развоја* (Решење о формирању Координационог тима донето 16.09.2022.). Следећи корак у оквиру припремне фазе био је анализа заинтересованих страна, са циљем идентификовања најважнијих актера које је целисхондно укључити у процес израде Плана. На основу анализе заинтересованих страна, успостављен је *Форум Партнера* и утврђени чланови тематских група, који су активно учествовали у различитим фазама израде документа.

Утврђене су три тематске радне групе на основу тзв „стубова одрживог развоја“. *Прва радна група* је покривала питања из области као што су заштита животне средине, урбанизам и просторно планирање, саобраћај и енергетика, инфраструктура. *Друга група* је покривала питања из области економског развоја, пољопривреде, туризма и тржишта рада, док је *трећа група* покривала области друштвеног развоја, и то: образовање, културу, спорт, социјалну заштиту и здравство.

У фази реализације први корак био је **Преглед и оцена постојећег стања**. У овом кораку спроведени су прикупљање и обрада података из примарних и секундарних извора. У оквиру овог корака, комбинацијом примарног (коришћењем упитника) и секундарног (прикупљањем података из званичне статистике) прикупљања података, за општину, урађене су, од стране секторских експерата СКГО, следеће анализе: 1) Анализа административних капацитета општине; 2) Анализа у области образовања; 3) Анализа у области пољопривреде; 4) Анализа у области привредног развоја; 5) Анализа у области социјалне заштите; 6) Анализа у области урбанизма; 7) Анализа у животне средине; 8) Анализа финансијских капацитета општине.

Секторске анализе употпуњене су **СВОТ анализом**, која је спроведена са члановима Општинског тима и представницима тематских радних група за израду Плана развоја, на радионици одражној 20.09.2022. Резултати СВОТ анализе приказани су Анексу 2 овог документа.

28.10.2022. одржан је **уводни састанак Форума партнера** на коме су представљени кључни налази анализа постојећег стања по областима и отворена уводна дискусија са заинтересованим странама, у процесу израде Плана развоја.

Спроведена свеобухватна анализа постојећег стања била је предуслов за наредни корак - **дефинисање визије, приоритетних циљева и мера**.

Визија која представља изјаву о жељеном стању у будућности, добијена је процесом консултација на састанцима тематских група и партнерског форума. Она је дефинисана тако да с једне стране буде концизна, инспиративна и амбициозна, али и достижна и корисна за следећи корак – дефинисање приоритетних циљева развоја.

Приоритетни циљеви су пројекције жељеног стања које доприносе остварењу визије, а постижу се спровођењем мера, односно групе мера, при чему се свака мера, односно група мера обавезно везује за конкретан посебан циљ. Приоритетни циљеви се утврђени тако да буду специфични, мерљиви, достижни, реални и временски одређени а на нивоу сваког циља дефинисани су показатељи исхода.

За потребе дефинисања визије и приоритетних циљева одржане су две радионице са општинским тимом и представницима тематских група. На првој радионици израђен је нацрт визије и утврђени су приоритетни проблеми по областима. Након тога уследила је друга радионица, на којој је даље финализован нацрт визије и утврђени приоритетни циљеви, а на основу дефинисаних приоритетних проблема.

Такође, направљена је веза са **Циљевима одрживог развоја (Агенда 2030)**, односно урађена је локализација циљева и индикатора циљева одрживог развоја¹.

Мере представљају активности чије се предузимање планира ради остварења приоритетних циљева, односно достизања постављене визије. Оне могу бити различите по својој врсти и начину деловања, а за остварење постављеног циља потребна је реализација једне или више мера, које могу бити међусобно условљене и повезане. У кратком опису мера одређен је очекивани временски рок за остваривање мера (кратки – у прве две године спровођења плана, средњи – од треће до пете године, и дуги – од шесте до осме године спровођења) као и одговорна страна за спровођење мера. Такође, утврђени су и очекивани извори за финансирање мера, а где је то било могуће и смислено, дата је процена коштања сваке од мера.

Дефинисање оквира за праћење, евалуацију и извештавање са структуром одговорности је био завршни корак у изради документа и састоји се у дефинисању активности и одређивању одговорности за спровођење Плана развоја. Оно укључује процесе праћења спровођења, извештавање о процесу спровођења и оцену спровођења Плана развоја.

Последњу фазу представља фаза **усвајања Плана**, у којој израђени нацрт Плана, развоја након завршних консултација, усваја Веће ЈЛС, које га ставља на јавну расправу, након чијег спровођења се предлог подноси **Скупштини општине на усвајање**.

Преглед и оцена постојећег стања

2.1. Социо-економска анализа општине Бољевац - извод²

Уводни подаци

Општина Бољевац простире се на површини од 828 km², у долини Црног Тимока, у Тимочкој крајини, између планинских венаца Кучајских планина, Самањца, Ртња, Тумбе, Слемена и Тупијнице. Окружена је општинама Сокобања, Ражањ, Параћин, Деспотовац, Бор, Зајечар и Књажевац. Надморска висина општине Бољевац креће се у распону између 260 и 1.600 метара. Најмаркантнију тачку у рељефу Бољевца представља, поред Ртња, композитна долина Црног Тимока са алувијалним равнима дуж целог тока и очуваним старим терасама (Валакоње, Подгорац).

У административном смислу Бољевац припада Зајечарском округу. Подручје општине Бољевац је релативно добро повезано друмским саобраћајницама. Магистрални коридор Параћин-Зајечар пресеца општину правцем исток-запад и преко превоја Столице (601мнв) повезује долину Тимока са Поморављем, односно са аутопутем Београд-Ниш.

¹ *Агенда 2030* је усвојена на самиту Уједињених нација одржаном 2015. године и представља јединствену стратегију која подразумева мобилизацију ресурса свих држава како би били остварени циљеви до 2030. *Агенду* чини 17 циљева, и у оквиру њих 169 подциљева мерених уз помоћ 231 показатеља којима се дају смернице свим државама које је потребно да их усвоје и прилагоде сопственим приоритетима. Циљеви одрживог развоја се спроводе не само на националном, већ и на регионалном и локалном нивоу, а прилагођавање глобалних циљева нижим нивоима планирања посматра се као "локализација циљева одрживог развоја". Локализација се односи на то да локалне власти у процесу планирања подржавају циљеве одрживог развоја акцијама одоздо према горе и да заједно са представницима цивилног и приватног сектора локализују глобалне циљеве и стављају их у локални контекст, односно интегришу их у планове развоја свој локалне заједнице.

² Комплетна а социо-економска анализа налази се у прилогу
година XV Број 18

Општину чини 20 насеља: једно градско и 19 сеоских насеља. На основу процене становништва за 2021. годину, општина Бољевац има 10.692 становника³. Према последњим званичним подацима Пописа становништва из 2011. године у Бољевцу је живело 12.994 становника. Од укупног броја, градско становништво чинило је 4.484 (34.5%), а сеоско 8.510 становника (65.5%). Густина насељености општине је 13 становника на 1 км².

Према степену развијености јединица локалних самоуправа (ЈЛС), општина Бољевац спада у трећу групу⁴ коју чини 47 недовољно развијених јединица локалних самоуправа чији је степен развијености у распону од 60% до 80% републичког просека.

Становништво

Резултати пописа 2011. године, као и процене у наредним годинама, указују на присуство и повећање интензитета неповољних демографских појава и процеса са којима се већ деценијама суочава како Србија, тако и општина Бољевац и општине у њеном окружењу. Приметно је смањење укупног броја становника, природна депопулација, миграциони процеси и демографско старење које детерминише прилично ограничавајући популациони оквир формирања радног контингента, а самим тим и активног становништва.

У периоду 2011-2021, број становника општине се смањио за 17,7%, односно општина је изгубила 2.302 становника. Разлоге у смањењу броја становника треба пре свега тражити у миграцијама претежно младог становништва ка индустријски развијенијим центрима, те значајном негативном природном прираштају, који је износио -29, 2021. године. Овом тренду нарочито доприноси континуирани одлив становништва из сеоских насеља.

ЖИВОТНА СРЕДИНА И КОМУНАЛНА ИНФРАСТРУКТУРА

Пијаћа вода и хидрологија

Општина Бољевац простире се у долини реке Црни Тимок. Друга значајна река општине је Арнаута. Посебну специфичност овог краја представљају бројни водотокови који потичу из јаким врела. Такође, на кречњачким теренима Кучаја налази се већи број подземних водених токова.

Спроведена испитивања површинских вода из 2020. године⁵ указују да је еколошки статус Црног Тимока умерен до лош, а еколошки потенцијал слаб до лош.

Бујични токови представљају опасност на деловима општинског простора и на њима је неопходна интервенција. Неопходна је и регулација и уређење тока Црног Тимока на више места на току кроз општину. На нивоу насеља Бољевац предвиђа се наставак уређења водотокова Арнауте, потока Змијанац и формирање вештачког језера са браном на потоку Змијанац који има улогу заштите градског подручја од поплава.

Становништво општине Бољевац снабдева се водом за пиће са изворишта Мишовица и изворишта Мрљиш са регионалног водовода Боговина.

³ Извор: Републички завод за статистику, http://devinfo.stat.gov.rs/SerbiaProfileLauncher/files/profiles/sr/1/DI_Profil_Boljevac_EURSRB002002003002.pdf

⁴ Извор: Развојна агенција Србије, <http://ras.gov.rs/uploads/2017/09/mapa-uredba-sr-eng.pdf>

⁵ <http://www.boljevac.org.rs/wp-content/uploads/2021/02/IZVE%C5%A0TAJ-GODI%C5%A0NI-ZS-za-2020.pdf>

Према подацима званичних испитивања исправности воде за пиће, вода за пиће доступна корисницима јавног водовода у општини Бољевац варира у погледу исправности. Охрабрује међутим податак да је испитивање Завода за јавно здравље Р. Србије из 2021. године показало исправност воде за пиће доступне корисницима јавног водовода.

Водоводна мрежа је дужине 87 km, са 3.110 прикључених домаћинстава⁶. Удео домаћинстава прикључених на јавни водовод износи 64.7% (2020. година), што је најмања покривеност у зајечарској области. Водовод у Бољевцу има техничких проблема у функционисању (погрешно трасиран део главног довода, појава ваздушних цепова), као и већи број нелегалних прикључака, који му смањују функционалност. Разводна мрежа је изведена од различитих материјала и отежано је њено одржавање. Главни цевовод садржи азбестно-цементне цеви и у лошем је стању. Снабдевање пијаћом водом отежано је у руралним насељима општине. Количина воде не задовољава потребе потрошача. У годинама са дужим сушним периодом насеље Ртањ нема довољну количину воде.

Управљање отпадним водама

Канализациони систем постоји само у деловима насеља Бољевац. Испуштање употребљених вода врши се директним изливањем у водоток Арнауте. Неопходна је изградња Постројења за пречишћавање отпадних вода. Због карактеристика кречњачког терена постоји значајан ризик од загађења подземне издани. У центру Бољевца налазе се и два колектора атмосферске канализације који се изливају у Арнауту, али је шира мрежа атмосферске канализације скоро у потпуности пропала. Бољевац има сепаратну канализациону мрежу којом је покривено око 30% насеља. Изливање септичких јама представља један од горућих комуналних проблема насеља. ЈЛС континуирано у складу са могућностима буџета ради на унапређењу водоснабдевања и одвођења отпадних вода.

Дужина канализационе мреже износи 8 км и на њу је прикључено 1100 домаћинстава⁷, што представља 22,5% од укупног броја домаћинстава. Покривеност општине канализационом мрежом је значајно испод републичког и просека за зајечарску област.

Управљање чврстим отпадом

Управљањем комуналног отпада бави се јавно комунално предузеће "Услуга" Бољевац. ЈКП „Услуга“ не врши примарну селекцију отпада, те се сав комунални и грађевински отпад одлаже на општинску несанитарну депонију – сметлиште „Обла“. Плановима регионалног управљања отпадом предвиђена је изградња регионалне депоније „Халово“, на коју ће се одвозити отпад из општине Бољевац.

Системом организованог сакупљања чврстог отпада на територији општине Бољевац је покривено је 2.240 од укупних 4.495 домаћинстава, што је близу 50% домаћинстава.

Велики проблем општине представљају дивља сметлишта, којих према катастру дивљих сметлишта има 43, од којих се три налазе у приобалном појасу река и притока. Према званичним подацима, на дивљим сметлиштима депоновано је приближно 7.125,8 тона, што је готово 2.5 пута више у односу на 2017. годину, када је укупна количина одложеног отпада на дивљим сметлиштима износила приближно 2,986 тоне.

Енергија и енергетска инфраструктура

Електро-енергетска мрежа општине Бољевац је ниског напона, а због дотрајалости и недовољног пресека проводника, не обезбеђује потребну сигурност и квалитет напајања. Електро енергетску мрежу треба наставити развијати јер постоји мањак капацитета. Потребна је сукцесивна реконструкција нисконапонске мреже посебно у руралном залеђу општине.

Шуме и шумско земљиште

Површина територије под шумом је 41.537 хектара⁸, што износи 50% у укупној површини општине Бољевац. Степен пошумљености општине је значајно виши од степена пошумљености територије Републике Србије (29,1%). Заједно са пољопривредним земљиштем чини 96% укупне површине административног подручја.

Остале природне и предеоне вредности

⁶ DevInfo база, подаци за 2021. годину [Профили, јануар 2023. године \(stat.gov.rs\)](#)

⁷ DevInfo база, подаци за 2021. годину.

⁸ DenInfo база, податак за обраслу шумску површину, укупно (ha) 2020. године [Профили, јануар 2023. године \(stat.gov.rs\)](#)

На територији општине Бољевац налази се Споменик природе Боговинска пећина, којим управља Туристичка организација општине, затим, Специјални резерват природе Мала јасенова глава којим управља ЈП Србијашуме, и један део Специјалног резервата природе Ртањ, којим управља ЈП Србијашуме.⁹ Покренут је и поступак заштите подручја Кучај – Бељаница, као националног парка. Евидентирани су и бројне друге природне целине које су предвиђене за одређене степене заштите (Жљебура – клисура Радованске реке, врело Црног Тимока, врело Бук у изворишту реке Луковиће, јама Леденица на Ртњу итд.).

Путеви и саобраћајнице

Укупна дужина путне мреже на територији Општине је 219 км, од чега: а) 19% државних путева првог реда, б) 30% државних путева другог реда, и в) 51% општинских путева (око 112 км). Савремени коловоз (асфалт-бетон) заступљен је на свим државним путевима и на око 52% (58 км) општинских путева. Државни путеви заузимали су 2010. године 64,5 ха грађевинског подручја, а планским решењима ППО, њихова површина се увећала на 107,3 ха. Општински путеви такође су увећали површине које заузимају, са 56 ха на 92,1 ха, а њихову мрежу чини 17 деоница укупне дужине од око 112 км. Сви општински путеви су задржани решењима ППО, али су планирани и коридори нових траса којима би се употпунила мрежа и остварила потпуна саобраћајна повезаност свих насеља у општини. Стање јавних путева, државних и општинских није задовољавајуће у погледу нарушености коловозне површине, променљиве ширине коловоза и осталих елемената који не омогућавају безбедно одвијање саобраћаја прописаним брзинама на појединим деоницама. На постојећим општинским путевима неопходна је рехабилитација коловоза од асфалта и на деоницама где је ширина попречног профила недовољна за одвијање двосмерног саобраћаја. Саобраћајна мрежа Бољевца дефинисана је насељским саобраћајницама првог и другог реда као и секундарном уличном мрежом. Неопходна је њихова рехабилитација и реконструкција, посебно секундарне саобраћајне мреже.

Пешачки саобраћај преовлађује у комуницирању унутар центра насеља и у стамбеним зонама. Бициклички саобраћај није обрађен планским документима. Јавни градски превоз није предвиђен. Приградски јавни превоз опслужује насеља која гравитирају Бољевцу као општинском средишту. Међумесни превоз обухвата релације ка главним регионалним и државним центрима.

ДРУШТВЕНИ РАЗВОЈ

Друштвени развој ЈЛС мерен индексом друштвеног развоја (ИДР) градова и општина је 2018. године био испод просека друштвеног развоја у Републици Србији – Бољевац ИДР 41.65, у односу на просечан ИДР у Србији 47.7, што је сврстава међу слабије развијене општине.¹⁰

Демографија

Демографска слика Бољевца је лошија у односу на већ неповољну слику Србије. Просечна старост становништва у Бољевцу, у 2021. години износила је 48 година, у односу на просек у Србији који је износио 44 године. Негативна стопа природног прираштаја 2,6 пута већа од просека Србије, а значајно је виши и индекс старења (Табела 1.).

Табела 1. Основни демографски подаци 2021.

ПОКАЗАТЕЉ	БОЉЕВАЦ	РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ПРОСЕЧНА СТАРОСТ	48	44
СТОПА ПРИРОДНОГ ПРИРАШТАЈА	-29	-11
ИНДЕКС СТАРЕЊА	241	145

Извор: Девинфо база devinfo.stat.gov.rs/SerbiaProfileLauncher/

Депопулација и миграторна кретања су веома изражени, као и у осталим деловима Србије. Пројектовани број становника у 2041. години, са средњом варијантом миграција износи 7.161.

Образовање

Према подацима пописа становништва из 2011. године, образовна структура је следећа – 68% жена и 52% мушкараца старости 15 и више година, је без квалификација (без школске спреме, са непотпуном основном

⁹ Извод из Централног регистра - заштићена подручја, Завод за заштиту природе Србије, <https://www.zzps.rs/wp/centralni-registar/>

¹⁰ Извор: <http://socijalnoukljucivanje.gov.rs/index/index.html>

школом и завршном основном школом). 26% жена и 40% мушкараца има завршену средњу школу, док са вишим и високим образовањем 6% жена и 6% мушкараца старости 15 и више година.

Расходи за образовање у укупном буџету Бољеваца показују тренд раста од 2019. године. У 2021. превазишли су висину просека општина у Србији, с тим што је главни разлог великих расхода основно образовање, док су расходи за предшколско образовање до 2021. године били нижи - око 7,8%. У 2021. години расходи су порасли на 11% буџета, што је просечан ниво у Србији.

Предшколско васпитање и образовање (ПВО)

Обухват деце ПВО системом у Бољевацу у периоду 2010 – 2020. показује следеће трендове и карактеристике:

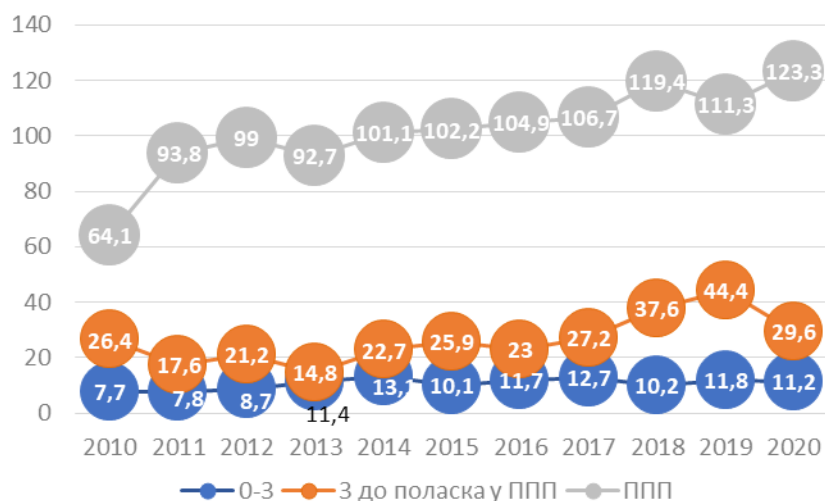
а) Припремни предшколски програм показује констатни тренд раста. Обухват се кретао од 64% 2010. године, преко 101% 2014. до необичних 123% обухвата у 2020. години;

б) Вртићки програм показује стабилан раст од 2010, када је обухват износио 26,4% до 2019. када је обухват био 44,4%. Затим у 2020. бележи се пад обухвата на 29,6%;

в) Јаслени програм у целом десетогодишњем периоду има најслабији обухват, који се креће од 7,7% у 2010. до 13,1% 2014, када је обухват био највећи. У последњој години праћења, 2020. обухват јасленим програмом износио је 11,2%.

Податке о обухвату на локалном нивоу треба узети са резервом, на шта и указује обухват који је виши од 100%, али и нижи од реалности из методолошких разлога.

Графикон 1. Обухват деце ПВО (%), период 2010 – 2020.

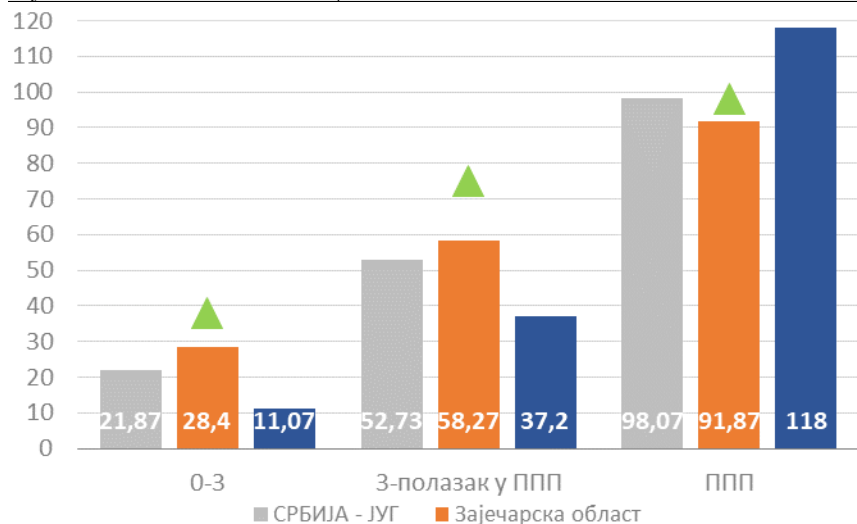

Извор: Републички завод за статистику, ДевИнфо база (линк >>)

Обухват деце предшколским васпитањем и образовањем је изузетно низак. Поређење трогодишњег просека¹¹ показује да је обухват врло низак како у поређењу са просеком подручја Србија – Југ тако и са Зајечарском области којој Бољевац припада, а посебно имајући у виду циљане вредности до 2030. године. Ово важи и за јаслени узраст где је обухват само 11%, у поређењу са скоро 30% у Зајечарској области, као и за вртићки узраст где је обухват само 37%, у поређењу са скоро 60% у Зајечарској области, и циљем од 75% за 2030. годину. Са друге стране обухват ППП-ом показује екстремно високе вредности вероватно из методолошких разлога.

Графикон 2. Обухват деце ПВО (у %), пресек за период 2018.-2020.

¹¹ Трогодишњи просек је рађен да би се ублажио проблем флукуације података на општинском нивоу
година XV Број 18

Извор: Трогодишњи просек калкулација аутора анализе на основу података РЗС, ДевИнфо база

У понуди ПВО доминира класичан целодневни програм. Не постоји никаква понуда флексибилних и/или алтернативних програма, сем у случају полудневног ППП програма.

Око 60% родитеља плаћа пун износ учешћа у трошковима ПВО, што је само мало више од просека Србије. Они који су ослобођени су ослобођени у потпуности, нема регресирања трошкова.

Основно и средње образовање

У Бољевцу постоје 3 матичне основне школе са 14 подручних (издвојених) одељења. Само једна матична школа се налази у градском насељу, док су преостале 2 школе и 12 подручних одељења у ванградском насељима. Просечан број ученика у основним школама је изузетно низак, посебно у подручним одељењима.

У Бољевцу се налази једна средња школа са 4 образовна профила, од којих су 2 профила четворогодишња и 2 трогодишња. Оба трогодишња и један четворогодишњи профил су дуални образовни профили, који образују ученике за потребе локалне привреде (машинска индустрија и угоститељство).

Социјална заштита

Обухват становништва програмом **новчане социјалне помоћи (НСП)** износи 3,7%, и нешто је виши од просека на подручју Србија-југ¹² (3,5%), и у Зајечарској области (3,2%). Обухват становништва програмом НСП је од 2018. године је у опадању, што је тренд у читавој земљи.

Обухват деце и младих (0-19) програмом **дечијег додатка (ДД)** у Бољевцу је низак, и износио је 2020. године 11,9%. У поређењу са подручјима Србија-југ (23,3%) и Зајечарске области (16,5%) обухват деце и младих програмом ДД знатно је нижи.

С обзиром на доходне критеријуме за остваривање права на ДД, обухват дечијим додатком је посебно низак ако се има у виду да општина Бољевац спада у трећу групу недовољно развијених ЈЛС,¹³ иако разлике у обухвату по општинама и градовима не могу да се припишу само економским факторима.

Удео расхода за социјалну заштиту у буџету ЈЛС износио је 2019. године 3,8% и био је изнад просека у Р. Србији (5-6%). Према подацима СКГО удео расхода за социјалну заштиту у буџету општине, у 2020. години је порастао на 5%, и износио је 23,5 милиона рсд.

Обим интервенције у **области услуга социјалне заштите** у надлежности ЈЛС у Бољевцу је мали. Удео укупних расхода за услуге социјалне заштите у буџету ЈЛС (0,48%) је знатно неповољнији од просека подручја Србија-југ

¹² Подручје Србија-југ обухвата Регион Шумадије и Западне Србије и Регион Јужне и Источне Србије.

¹³ Према Уредби о утврђивању јединствене листе развијености региона и локалне самоуправе за 2014. годину.

<https://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/eli/rep/sgrs/vlada/uredba/2014/104/1>

(1,26%) у 2018. години.¹⁴ Укупни расходи за локалне услуге социјалне заштите у 2018. години су износили 2,3 милиона РСД, а расходи по становнику 200 РСД, више него двоструко мање од просека Србија-југ (500 РСД).¹⁵

У 2018. години у Бољевцу су се обезбеђивале **услуге помоћ у кући за старије и лични пратилац детета**.

Доступност **услуге помоћи у кући**, као најраспрострањеније услуге је лошија у односу на просек Србија-југ. У 2018. години, услуга је обезбеђена за 41 корисника просечно месечно, међу којима стари 65 и више година чине 88%. У укупном броју корисника који су претежно са урбаног подручја, жене су заступљене са 85%. Услуга се пружала 6 месеци, просечно 4 сата по кориснику недељно. *Јединични трошак*, индикатор ефикасности у 2018. години је износио 431 РСД, што је неповољније у односу на просек Србија-југ који је износио 349 РСД. Услугу помоћ у кући у Бољевцу обезбеђује пружалац из приватног профитног сектора са обезбеђеном лиценцом. То је вероватно и један од разлога што је јединични трошак значајно већи у односу на 2015. годину.

Услугу **лични пратилац** детета је у 2018. добијало просечно месечно само 2-оје деце до 18 година старости, са градског подручја. Услуга се пружала само 4 месеца, 2,5 сата дневно 5 дана у недељи. Јединични трошак, индикатор ефикасности у 2018. години је износио 470 РСД, значајно изнад просека Србија-југ (272 РСД). Пружалац услуге лични пратилац детета припада приватном профитном сектору са обезбеђеном лиценцом у 2018.

Укупни расходи за **материјалну подршку у надлежности ЈЛС** у Бољевцу у 2018. години износили су 12,4 милиона РСД, односно приближно 1.090 РСД по становнику.¹⁶ Од укупног буџета издвојено је 2,5% за ове намене. Приближно 3/4 материјалне подршке (9,5 милиона РСД, односно 77,2%) у Бољевцу додељивано је уз проверу материјалног стања 2018. године. Управо ова давања су посебно релевантна за смањење сиромаштва на локалном нивоу. Овај удео је знатно изнад просека Србија-југ, који је износио 57,5%. Од новчаних давања, поред једнократне помоћи један мањи део се односи на новчану помоћ за незапослене породиље.

Култура

Кључне институције културе у Бољевцу су: Културно-образовни центар Бољевац, Јавна библиотека и музеј Тимочке буне. Културни центар је добро опремљен и има реновирану биоскопску салу. За Јавну библиотеку је опредељен нови, одговарајући простор, који захтева адаптацију и опремање. Музеј Тимочке буне је у лошем стању и захтева значајна улагања ради реконструкције и санације, а затима и успостављања нове, савремене поставке.

ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ

Према степену развијености јединица локалних самоуправа (ЈЛС), општина Бољевац спада у трећу групу¹⁷, коју чини 47 недовољно развијених јединица локалних самоуправа чији је степен развијености у распону од 60% до 80% републичког просека. Упркос томе, општина располаже значајним производним и туристичким капацитетима. Од 1999. године друштвени производ у Бољевцу расте. Привредни развој карактерише постепено јачање малих предузећа и радњи, које су почеле све значајније да утичу на њен привредни живот.

Предузетништво, сектор малих и средњих предузећа

Структуру предузећа у највећем броју сачињавају она која су у приватном власништву и запошљавају до 10 радника. Доминанте гране привреде су: трговина (22%), шумарство (16%), производња (11%), туризам и кетеринг (7%) и грађевински радови (6%).

Најзначајније компаније које послују на територији општине су: ФПМ Агромеханика (један од највећих произвођача пољопривредних машина у Југоисточној Европи), Био Енерџи поинт Београд – огранак Бољевац

¹⁴ Сви подаци о услугама социјалне заштите у мандату ЈЛС су на основу истраживања Матковић и Страњаковић (2020). *Мапирање услуга социјалне заштите и материјалне подршке у надлежности ЈЛС у Републици Србији* Београд: Тим за социјално укључивање и смањење сиромаштва Владе Републике Србије.

¹⁵ Као и индикатор удео расхода за услуге у буџету ЈЛС, просек је непондерисан и не укључује ЈЛС које немају расходе за услуге.

¹⁶ Сви подаци о материјалној подршци у мандату ЈЛС су на основу истраживања Матковић Г., Страњаковић М. (2020), *„Мапирање услуга социјалне заштите и материјалне подршке у надлежности ЈЛС у Републици Србији“* Београд: Тим за социјално укључивање и смањење сиромаштва Владе Републике Србије.

¹⁷ Извор: Развојна агенција Србије, <http://ras.gov.rs/uploads/2017/09/mapa-uredba-sr-eng.pdf>

(произвођач дрвног пелета, са великим производним капацитетом и извозним потенцијалом), и компанија Рамонда Ртањ доо Бољевац (управља савременим, модерним хотелом Рамонда на Ртњу, који је значајно допринео развоју туризма на територији општине Бољевац).

Према подацима Агенције за привредне регистре (АПР), у 2022. години у Бољевцу је било активно 80 привредних друштава и 248 предузетника, односно укупно 328 привредних субјеката.

Број активних привредних друштава показује благи тренд раста од 2019. године, и креће се између 76 и 80. У истом периоду, и број предузетника показује тренд раста, од 229 у 2019. до 248 у 2022. години.

Привредна друштва у Бољевцу остварила су 2020. године укупне пословне приходе у износу од 3 милијарде РСД (око 25 милиона еура), док су предузетници стварили пословни приход у износу од 770 милиона РСД (6.5 милиона ЕУР).

Табела 2 – Тренд кретања броја активних привредних субјеката

Назив индикатора	Јединица мере	2019	2020	2021	2022
01. Број привредних друштава	Број	78	76	76	80
02. Број предузетника	Број	229	231	243	248

Извор: АПР [APR Mape Podsticaja i Razvoja](#)

Број активних привредних друштава на 1000 становника износио је у 2021. години 7, и значајно је мањи у односу на просек у РС (просек РС је 17 привредних друштава на 1000 становника). Број предузетничких радњи на 1000 становника 23 што је испод просека републике (просек РС је 39 предузетничких радњи је на 1000 становника)¹⁸.

Запосленост и незапосленост

Табела бр 3 – Преглед кретања броја запослених, незапослених и нето зарада 2019 - 2022

Кључни подказатељи	2019	2020	2021	2022
01. Број запослених	2.666	2.711	2.748	
02. Број незапослених	897	892	838	753
03. Просечна нето зарада (у РСД)	47.070	50.331	55.670	

Извор: <https://pretraqa2.apr.gov.rs/APRMapePodsticaja/#>

Табела бр. 3 показује благи тренд раста броја запослених од 2019. до 2021, и истовремено благи тренд смањења броја незапослених. Нето зараде такође су у порасту.

Анализа броја запослених у привредним субјектима показује да су у 2020. години привредна друштва у Бољевцу запошљавала 535 лица, а предузетници 265 лица. У периоду 2018 - 2020. бележи се тренд раста броја запослених у привредним друштвима, од 488 у 2018. години до 535 у 2020 (извор: АПР).

Анализа структуре незапослених структуре стручне спреме, показује да готово 50% незапослених на евиденцији НСЗ је без квалификација (I и II степен стручне спреме). Посматрано по полу, исте године, од укупног броја незапослених, удео жена је износио 55,4%. Млади, 15 до 29 година старости, чине око 24% незапослених.

Туризам

¹⁸ Извор: <https://rsip.gov.rs/cir/analiticki-servis/>
година XV Број 18

Развој туризма у општини Бољевац је у замаху. Број гостију је увећан за 40% од 2009. године, а од 2016. године је кренула и категоризација приватног смештаја.

Очувана природа, мноштво руда, шума, пашњака, ловишта, чисти извори и воде, је оно што привлачи све већи број туриста у Бољевац. Једна од најлепших планина у Србији, Ртањ, налази се у овој општини. Две трећине грађана општине Бољевац живи на селу, те је у повоју и развој сеоског туризма.

У 2020. години коју је обележила пандемија вируса COVID-19 приметан је значајан пораст броја домаћих туриста у Бољевац. Број страних туриста је знатно мањи (у 2020. години општину Бољевац је посетило 1.234 туриста).

Табела бр. 4. Доласци туриста у општину Бољевац, 2019-2021.

Година	Укупно	Домаћи	Страни
2019	8.905	7.141	1.764
2020	13.060	11.826	1.234
2021	14.899	13.700	1.199

Извор: Републички завод за статистику, [Профили, јануар 2023. године \(stat.gov.rs\)](#)

Када је у питању број ноћења туриста у општини Бољевац, такође је приметан пораст током година, који је нарочито изражен у 2020. години када је број ноћења домаћих туриста био 105% већи у односу на 2019. годину. Број ноћења страних туриста је такође у порасту (у 2020. години 31.51% од укупног броја ноћења), мада се у 2021. години учача значајан пад броја ноћења страних туриста.

Табела бр. 5 - Број ноћења туриста општине Бољевац

Година	Укупно	Домаћи	Страни
2019	25.865	14.071	11.794
2020	42.300	28.968	13.332
2021	33.738	31.249	2.489

Извор: Републички завод за статистику, [Профили, јануар 2023. године \(stat.gov.rs\)](#)

Подаци РЗС показују позитивне трендове у дужини боравка гостију који су већи од републичког просека, у 2020. Наиме, просечна дужина боравка гостију 2020. године је износила 6.6 дана, што је значајно више него републички просек од 3.15 дана. Томе доприноси дужи боравак страних туриста у 2020. години од 10.8 дана. Међутим, 2021. године бележи се значајан пад просечног броја ноћења страних туриста, док је просек ноћења домаћих туриста сличне вредности.

Табела бр. 6 - Просечан број ноћења туриста у општини Бољевац, 2019-2021.

Просечан број ноћења туриста	2019	2020	2021
Домаћи	2.0	2.4	2.3
Страни	6.7	10.8	2.1

Извор: Републички завод за статистику, [Профили, јануар 2023. године \(stat.gov.rs\)](#)

Пољопривреда

Пољопривреда је значајна привредна грана у Бољевцу. Природни ресурси Бољевца представљају одличну основу за развој пољопривреде – велика површина под шумама, доступност воде за наводњавање, повољни климатски и земљишни услови. Површина расположивог пољопривредног земљишта се увећала у периоду од 2012, када је износила 25.942 ха, до 2018. године, када је нарасла на 40.126 ха. Просечна површина ПГ је 7,91 ха и виша је од просека Јужне Србије (6.28 ха).

Чак 66% становништва општине се бави пољопривредом. Према подацима РЗС у 2018. години, у Бољевцу је евидентирано 2.967 пољопривредних газдинстава (ПГ), што је незнатно мање у односу на 2012. када је било

регистровано 2.994 ПГ. Од укупног броја ПГ, регистрованих је свега 1.968 (2018), што упућује на закључак да се добар део ПГ баве некомерцијалном пољопривредом.

На значајно присуство некомерцијалне пољопривреде, указује и ниска специјализација ПГ. У Бољевцу превладавају мешовита газдинства, комбинација биљне и сточарске производње, док је тренд раста забележен у специјализацији ратарства и развоју воћарства. Специјализација газдинстава у протеклим годинама је промовисана посебно у области сточарства, воћарске производње и пчеларства.

Просечна економска величина ПГ у 2012. години износила је 4.300 еура, док је у 2018. години увећана на 6.066 еура, иако је и даље испод просека Р. Србије. Коцентрација економске снаге ПГ налази се у сточарским домаћинствима. Наиме, мешовита газдинства са сточарском производњом и специјализована газдинства са сточарском производњом чине 44% економске снаге свих домаћинстава у 2018.

Најзаступљенија старосна групација пољопривредних произвођача у Бољевцу су произвођачи преко 65 година старости, чији удео износи 47%. Мали је број младих који су носиоци пољопривредне производње. До 44 године старости, има их свега 9%. Жене чине преко 36% носилаца ПГ што је знатно више од просека у Р. Србији (19%).

Општина Бољевац последњих година усмерава пажњу на подршку пољопривредницима да заштите географско порекло својих производа. Тренутно на територији општине три производа носе ознаку географског порекла: Ртањски мед, Ртањски чај и Кривовирски сир.

Општина издваја значајна средства за развој пољопривреде. За спровођење пољопривредне политике и политике руралног развоја, у просеку се реализује око 5,5% купних расхода општине, што је више од просека издвајања ЈЛС и охрабрујући је податак за сектор пољопривреде.

3 Визија општине Бољевац

Бољевац је 2032. године еколошка, туристички развијена општина са уређеном инфраструктуром и прелепим зеленим површинама на обронцима Ртња. Социјално је одговорна и популационо јака заједница која омогућава миран и квалитетан породични живот, у окружењу погодном за развој пољопривреде, привреде, културе, образовања и спорта.

Приоритетни циљеви општине Бољевац

Развојни правац - Животна средина и инфраструктура	Развојни правац - Друштвени развој	Развојни правац – Економски развој
<p>Приоритени циљ 1</p> <p>Успостављен савремен систем водоснабдевања и омогућена пијаћа вода грађанима Бољевца</p>	<p>Приоритени циљ 1</p> <p>Унапређен квалитет подршке и заштите социјално угрожених група грађана и сеоског становништва</p>	<p>Приоритени циљ 1</p> <p>Унапређен амбијент и подршка континуираном развоју сектора малих и средњи предузећа и предузетника</p>
<p>Приоритени циљ 2</p> <p>Развијен и функционалан систем управљања отпадним водама</p>	<p>Приоритени циљ 2</p> <p>Сва деца општине Бољевац обухваћена системом предшколског васпитања и образовања (ПВО)</p>	<p>Приоритени циљ 2</p> <p>Унапређен амбијент за континуирани раст пољопривредних капацитета, продуктивности и сигурног пласмана производа</p>

Приоритени циљ 3 Успостављен одржив и функционалан систем управљања отпадом	Приоритени циљ 3 Развијени услови за бављење спортом и рекреацијом грађана Бољевца	Приоритени циљ 3 Максимално искоришћени туристички ресурси за бржи и свеобухватнији развој туризма
Приоритетан циљ 4 Унапређен квалитет и безбедност путне инфраструктуре на територији општине	Приоритетни циљ 4 Развијени и оптимално искоришћени културни ресурси општине Бољевац	
Приоритетан циљ 5 Уређени водотокови и успостављена одржива заштита од штетног дејства вода		

Мере за достизање приоритетних циљева и друге мере по правцима развоја

5.1 Развојни правац 1 - Животна средина и инфраструктура

Приоритетни циљ 1.1 Успостављен савремен систем водоснабдевања и омогућена пијаћа вода грађанима Бољевца	Индикатори	Почетно стање	Жељено стање
	1.1.1 Удео домаћинстава повезаних на систем водоснабдевања	64.7% (2020)	80%
	1.1.2 Дужина водоводне мреже	103км (2022)	180км
	1.1.3 Удео испоручене воде за пиће (однос запремине испоручене и захваћене воде за пиће)	58.8% (2019)	80%
<p>Образложење</p> <p>Становништво општине Бољевац снабдева се водом за пиће са изворишта Мишовица и изворишта Мрљиш са регионалног водовода Боговина. Водоводна мрежа је дужине 87 км (2020), а на основу изведених података ЈЛС из 2022. 103км, са 3.110 прикључених домаћинстава¹⁹. Удео домаћинстава прикључених на јавни водовод износи 64.7% (2020. година), што је најмања покривеност у зајечарској области.</p> <p>Водовод у Бољевцу има техничких проблема у функционисању (погрешно трасиран део главног довода, појава ваздушних џепова), као и већи број нелегалних прикључака, који му смањују функционалност. Разводна мрежа је изведена од различитих материјала и отежано је њено одржавање. Главни цевовод садржи азбестно-цементне цеви и у лошем је стању. Снабдевање пијаћом водом отежано је у руралним насељима општине. Количина воде не задовољава потребе потрошача. У годинама са дужим сушним периодом насеље Ртањ нема довољну количину воде. На водоводној мрежи бележе се значајни губици воде. Према подацима РС, из 2019. године, у Бољевцу је укупна количина захваћене воде износила</p>			

¹⁹ DevInfo база, подаци за 2021. годину [Профили, јануар 2023. године \(stat.gov.rs\)](#)
година XV Број 18

хиљада 498 м3, док је испоручено 293 хиљада м3, односно 58.8% захваћене воде.

Мере за остварење приоритетног циља 1.1

1.1.1 Изградња и реконструкција примарне водоводне мреже

Мера подразумева реконструкцију дотрајалих цементно-азбестних цеви у мрежи због којих се јављају огромни губици у водоводној мрежи. Ово проузрукује отежано водоснабдевање. Такође ова мера подразумева и изградњу водоводне мреже у селима која је немају. Циљ реконструкције постојеће дотрајале мреже је да се смање губици на водоводној мрежи, а кроз изградњу нове стварају се услови за снабдевање безбедном пијаћом водом из јавног водовода скоро свих домаћинстава у општини.

Предвиђене активности у оквиру мере: замена дотрајалих цеви и цеви од небезбедних материјала, Припрема пројектне (техничке) документације, издавање дозволе за изградњу, извођење радова на изградњи примарне водоводне мреже

Процењена потребна средства: 800.000.000,00 рсд

Извор финансирања: интерено и екстерно (*Локална самоуправа, Министарство за јавна улагања, Министарство животне средине, ЕУ фондови*)

Одговорна страна за имплементацију мере: ЈЛС и ЈКП

Рок за реализацију: средњи, 3 до 5 година

1.1.2 Унапређење капацитета ЈКП

Јавно комунално предузеће Услуга Бољевац има потребу за запошљавањем стручног кадра који ће се бавити бољом организацијом рада, као и потребу за одговарајућом опремом за рад. Ова мера је приоритизована као кључна, зато што је кадровска структура запослених недовољна и неадекватна за све већи обим послова. Такође, техничка опрема је застарела и не одговара у потпуности обиму посла. У оквиру ове мере спровешће се реорганизација ЈКП „Услуга“ у погледу унапређења кадровских капацитета. У оквиру повећања техничких капацитета набавиће се нова опрема за обављање комуналне делатности.

Предвиђене активности у оквиру мере: Запошљавање стручних људи (2 дипл. инж.: машински и грађевински смер), Нови план рада са предлозима за ефикасно обављање послова и унапређење техничких капацитета, набавка недостајуће опреме (цистерна за воду)

Процењена потребна средства: 50.000.000,00 рсд

Извор финансирања: интерено ЈЛС

Одговорна страна за имплементацију мере: ЈКП

Рок за реализацију: средњи рок, од 3 до 5 година

1.1.3 Аутоматизација система водоснабдевања

Ова мера је приоритизована као кључна, зато што је редовно читавање потрошње на мерним инструментима врло важно и за ЈКП „Услуга“, као управљача водовода, тако и за потрошаче. Добија се већа база података о испорученој води, о евентуалним кваровима на мрежи, смањује се број рекламација потрошача и повећава задовољство корисника пруженом услугом.

Систем за мониторинг водоводне мреже који кроз праћење вредности протока, притиска и шума омогућава тренутно лоцирање зоне места истицања воде из цеви. Краће време откривања места квара омогућава брзо отклањање узрока истицања и смањивање губитака воде из система. Поред тога, потребно је обезбедити преносне инструменте за теренске екипе којима се при изласку на терен тачно одређује траса подземних металних и неметалних водоводних инсталација и прецизно одређује место истицања воде из цеви. Систем ће бити комплетиран спектром сензора, елементима регулисања и регистравања, као и решењима за аутоматизацију и напор процеса и система водоводне мреже.

Предвиђене активности у оквиру мере: извођење радова према постојећој документацији, израда додатне документације, извођење радова у складу са допунском документацијом

Процењена потребна средства: 60.000.000,00 рсд

Извор финансирања: интерено и екстерно (*Министарство за јавна улагања, Министарство животне средине, ЈЛС, ЕУ фондови, други донатори*)

Одговорна страна за имплементацију мере: ЈКП и ЈЛС

Рок за реализацију: дуги, преко 5 година

1.1.4 Изградња секундарне водоводне мреже

Да би систем водоснабдевања био комплетан и могао да обезбеди здраву пијаћу воду целокупном становништву општине Бољевац, неопходна је изградња секундарне водоводне мреже, са прикључцима до потрошача.

Предвиђене активности у оквиру мере: Припрема пројектне (техничке) документације, решавање имовинско-правих односа, издавање дозволе, извођење радова

Процењена потребна средства: 450.000.000,00 рсд

Извор финансирања: интерено и екстерно (ЈЛС, Фондови ЕУ, Министарство за јавна улагања, Министарство животне средине и други донатори)

Одговорна страна за имплементацију мере: ЈЛС и ЈКП

Рок за реализацију: дуги, преко 5 година

Допринос Циљевима одрживог развоја (ЦОР)

ЦОР 6: Успоставити санитарне услове и приступ пијаћој води за све

ЦОР 6.3 До краја 2030 унапредити квалитет воде смањењем загађења, елиминисати расипање и на најмању могућу меру свести испуштање опасних хемикалија и материјала, преполовити удео непрочишћених вода и значајно повећати рециклирање и безбедну поновну употреву на глобалном нивоу

Приоритетни циљ 1.2 Развијен и функционалан систем управљања отпадним водама	Индикатори	Почетно стање	Жељено стање
	1.2.1 Дужина канализационе мреже (км)	8 км (2020)	23 км
	1.2.2 Удео домаћинстава прикључених на канализациону мрежу (%)	22.5% (2020)	60%
	1.2.3 Количина прерађених отпадних вода испуштених у систем	80.000 м3 (2018)	200.000м3

Образложење

У општини Бољевац, канализациони систем постоји само у појединим деловима насеља. Бољевац има сепаратну канализациону мрежу којом је покривено око 30% насеља. Дужина канализационе мреже износи 8 км и на њу је прикључено 1100 домаћинстава²⁰, што представља 22,5% од укупног броја домаћинстава. Покривеност општине канализационом мрежом је значајно испод републичког и просека за зајечарску област. Изливање септичких јама представља један од горућих комуналних проблема насеља.

Испуштање употребљених вода врши се директним изливањем у водоток Арнауте. Због карактеристика кречњачког терена постоји значајан ризик од загађења подземне издани. Према последњим расположивим подацима РСЗ, из 2018. године, 80 хиљада м3 отпадних вода је испуштено у системе за одвођење отпадних вода, и исто толико је прерађено. Систем за пречишћавање отпадних вода (ПОВ) није у функцији од 2019. године, када је у потпуности испражњен базен у систему. Да би се превенирало загађење водотокова и земљишта, неопходна је изградња Постројења за пречишћавање отпадних вода (ППОВ). У центру Бољевца налазе се и два колектора атмосферске канализације који се изливају у Арнауту, али је шира мрежа атмосферске канализације скоро у потпуности пропала.

²⁰ DevInfo база, подаци за 2021. годину.
година XV Број 18

Мере за остварење приоритетног циља 1.2**1.2.1 Изградња канализационе мреже**

Изградња канализационе мреже у Бољевцу је један од кључних приоритета, јер на целој територији општине постоји свега 8 км изграђене канализационе мреже. Мера подразумева даљу изградњу канализационе мреже, ради осигурања контролисаног одвођења отпадних вода из домаћинства и индустрије, која ће се пречистити и испуштати у реципијент без нарушавања животне средине.

Предвиђене активности у оквиру мере: решавање имовинско-правних односа, прилагођавање неповољној конфигурацији терена кроз пројектну документацију, израду пројектно-техничке документације за рурално подручје, извођење радова

Процењена потребна средства: 425.000.000,00 рсд

Извор финансирања: интерено и екстерно (*Министарство за јавна улагања, Министарство животне средине, ЈЛС, фондови, кредити*)

Одговорна страна за имплементацију мере: ЈЛС, ЈКП

Рок за реализацију: преко 5 година

1.2.2 Изградња Постројења за пречишћавање отпадних вода (ППОВ)

Изградња Постројења за пречишћавање отпадних вода приоритетан је пројекат општине Бољевац из области заштите животне средине. Систем за ПОВ у Бољевцу није у функцији од 2019. године, када је испражњен базен у систему. Овом мером планира се изградња три постројења, и то у Бољевцу, Боговини и Ртњу. Планирани систем треба да третира комуналне отпадне воде из насеља, као и индустријске отпадне воде. На тај начин осигураће се заштита водотока, јер ће се захваљујући ППОВ пречишћена вода из колектора испуштати у реципијент. Капацитет постројења треба да буде: Бољевац 5000 ЕС, Боговина 400 ЕС и Ртањ 400 ЕС.

Предвиђене активности у оквиру мере: израда пројектно-техничке документације за рурално подручје, извођење радова према пројектну документацију

Процењена потребна средства: 200.000.000,00 рсд

Извор финансирања: интерено и екстерно (*Министарство за јавна улагања, Министарство животне средине, ЈЛС, Фондови ЕУ*)

Одговорна страна за имплементацију мере: ЈЛС и ЈКП

Рок за реализацију: средњи, 3 до 5 година

Допринос Циљевима одрживог развоја (ЦОР)

ЦОР 6: Успоставити санитарне услове и приступ пијаћој води за све

ЦОР 6.3 До краја 2030 унапредити квалитет воде смањењем загађења, елиминисати расипање и на најмању могућу меру свести испуштање опасних хемикалија и материјала, преполовити удео непрочишћених вода и значајно повећати рециклирање и безбедну поновну употребу на глобалном нивоу

Приоритетни циљ 1.3 Успостављен одржив и функционалан систем управљања отпадом	Индикатори	Почетно стање	Жељено стање
	1.3.1 Удео домаћинстава обухваћених организованим сакупљањем отпада	50%	80%
	1.3.2 Удео чврстог отпада који се селекује и припрема за даљи третман	0%	60%
	1.3.3 Број дивљих депонија	43	25

Управљањем комуналног отпада бави се јавно комунално предузеће "Услуга" Бољевац. ЈКП „Услуга“ не врши примарну селекцију отпада, те се сав комунални и грађевински отпад одлаже на општинску несанитарну депонију – сметлиште "Обла". Плановима регионалног управљања

отпадом предвиђена је изградња регионалне депоније „Халово“, на коју ће се одвозити отпад из општине Бољевац.

Системом организованог сакупљања чврстог отпада на територији општине Бољевац је покривено је 2.240 од укупних 4.495 домаћинстава, што је близу 50% домаћинстава.

Велики проблем општине представљају дивља сметлишта, којих према катастру дивљих сметлишта има 43, од којих се три налазе у приобалном појасу река и притока. Према званичним подацима, на дивљим сметлиштима депоновано је приближно 7.125,8 тона, што је готово 2.5 пута више у односу на 2017. годину, када је укупна количина одложеног отпада на дивљим сметлиштима износила приближно 2,986 тоне.

Мере за остварење приоритетног циља 1.3

1.3.1 Уређење - санација несанитарне депоније Обла

Редовно одржавање Обле је текућа обавеза ЈКП "Услуга" (сабијање отпада, насипавање земљом...). По успостављању Регионалног центра за управљање отпадом, потребно је санирати и рекултивисати несанитарну депонију „Обла“, а у складу са Решењем о грађевинској дозволи за санацију, затварање и рекултивацију несанитарне депоније "Обла", на К.П. бр. 10189 КО Јабланица. По затварању депоније, на тој локацији планирана је изградња Трансфер станица, на којој ће се вршити претовар отпада за даљи транспорт у оквиру региона. *Предвиђене активности у оквиру мере:* ревизија пројектне документације, спровођење потребних геолошких и хидрогеолошких истраживања, спровођење потребних радова на санацији, припрема простора у складу са Уредбом о одлагању отпада, мониторинг депоније

Процењена потребна средства: 20.417.634,00 рсд (без ПДВ-а; Решење о грађевинској дозволи из 2019. године)

Извор финансирања: интерено и екстерно (Министарство за јавна улагања, Министарство животне средине, ЈЛС, Фондови ЕУ)

Одговорна страна за имплементацију мере: ЈКП "Услуга" Бољевац

Рок за реализацију: средњи, 3 до 5 година

1.3.2 Санација дивљих депонија

Редовно чишћење дивљих депонија је текућа обавеза ЈКП "Услуга" (сваке године се доноси Програм чишћења ДД) и један од приоритета општине у области заштите животне средине. За комплетно уклањање свих ДД на територији општине урађен је Пројекат уклањања дивљих депонија. За реализацију пројекта очекује се суфинансирање Министарства заштите животне средине

Предвиђене активности у оквиру мере: ревизија пројекта уклањања дивљих депонија, физичко уклањање дивљих депонија, успостављање редовног и интензивног инспекцијског надзора - контроле, измена и допуна одлуке о повећању висине казни, доследна примена казних мера, постављање аброл контејнера

Процењена потребна средства: 8. 382.376,97 рсд

Извор финансирања: интерено и екстерно (ЈЛС, Министарство за јавна улагања, Министарство животне средине и др)

Одговорна страна за имплементацију мере: ЈКП "Услуга" Бољевац, ЈЛС

Рок за реализацију: кратак до 2 године

1.3.3 Организовање сакупљања отпада у сеоским срединама

Проширивање територије са које се организовано одвози отпад, на све месне заједнице, неопходна је мера којом би се превенирало даље формирање дивљих депонија, с обзиром на чињеницу да их на територији општине Бољевац има много. Ово би допринело значајно чистијем окружењу, што је велики предуслов за развој руралног туризма.

Предвиђене активности у оквиру мере: набавка додатног камиона за одвожење смећа, постављање нових контејнера у селима у којима не нису постављени, повећање броја контејнера у селима у којима су постављени, организовање одвожења смећа.

Процењена потребна средства: 20.000.000,00 рсд

Извор финансирања: интерено ЈЛС

<p>Одговорна страна за имплементацију мере: ЈКП „Бољевац“ и ЈЛС</p> <p>Рок за реализацију: кратак до 2 године</p>
<p>1.3.4 Унапређење информисаности и свести грађана о значају адекватног одлагања и селектовања отпада</p> <p>У оквиру ове мере спровешће се едукација и информисања грађана о начину примарне селекције комуналног отпада са циљем смањења трошкова комуналних услуга. Едуковати грађанство о значају примарне селекције отпада и компостирању. Потребно је грађанима на јасан и пријемчив начин објаснити важност и предности правилног одлагања отпада, одговорности сваког појединца за очување и начинима одговорног поступања према животној средини.</p> <p><i>Предвиђене активности у оквиру мере:</i> организовање едукација грађанстава по месним заједницама, организовање едукација ђака у школама, обезбеђење едукативног материјала</p> <p>Процењена потребна средства: 500.000,00 рсд</p> <p>Извор финансирања: интерено и екстерно (ЈЛС, Министарство животне средине и други донатори)</p> <p>Одговорна страна за имплементацију мере: ЈКП и ЈЛС</p> <p>Рок за реализацију: кратак до 2 године</p>
<p>1.3.5 Изградња трансфер станице у Бољевцу</p> <p>Изградња Трансфер станице планира се на локацији садашњене несанитарне депоније Обла, коју је потребно санирати и затворити. На трансфер станици ће се вршити претовар отпада за даљи транспорт у оквиру региона. Планирано је јавно-приватно партнерство који ће управљати Регионалним центром за управљање отпадом, и које ће бити одговорно за изградњу трансфер станице.</p> <p><i>Предвиђене активности у оквиру мере:</i> израда пројектне документације, решавање имовинско-правних односа, потписивање споразума ЈПП, извођење пројекта</p> <p>Процењена потребна средства: 79.856.500,00 рсд</p> <p>Извор финансирања: интерено и екстерно (ЈЛС, Министарство за јавна улагања, Министарство животне средине и други донатори)</p> <p>Одговорна страна за имплементацију мере: ЈЛС и ЈКП</p> <p>Рок за реализацију: дуги, преко 5 година (изабрати који од наведених рокова)</p>
<p>1.3.6 Изградња рециклажног дворишта</p> <p>Изграђено рециклажно двориште, треба да буде окосница управљања отпадом. То је центар на којем ће се вршити секундарна селекција отпада, чиме се смањује количина комуналног отпада која се одвози на Облу, а у каснијем периоду у регионални центар. Из тог разлога је потребно изградити рециклажно двориште и успоставити сарадњу са овлашћеним оператерима за преузимање рециклабилног отпада.</p> <p><i>Предвиђене активности у оквиру мере:</i> реализација пројекта и дозволе за изградњу рециклажног дворишта, извођење пројекта - изградња инфраструктуре, набавка опреме.</p> <p>Процењена потребна средства: 18.000.000,00 рсд</p> <p>Извор финансирања: интерено и екстерно (Министарство за јавна улагања, Министарство животне средине, Фондови ЕУ, ЈЛС)</p> <p>Одговорна страна за имплементацију мере: ЈКП “Услуга” Бољевац и ЈЛС</p> <p>Рок за реализацију: средњи, 3 до 5 година</p>
<p>1.3.7 Унапређење капацитета ЈКП</p> <p>Ова мера подразумева запошљавање нових радника (5), у оквиру ЈКП, а за потребе рада рециклажног дворишта.</p> <p>Процењена потребна средства: 6.000.000,00 рсд на годишњем нивоу</p> <p>Извор финансирања: интерено (ЈЛС)</p> <p>Одговорна страна за имплементацију мере: ЈКП „Услуга“ Бољевац</p> <p>Рок за реализацију: средњи, 3 до 5 година</p>
<p><u>Допринос Циљевима одрживог развоја (ЦОР)</u></p>

ЦОР 11: Учинити градове и људска насеља инклузивним, безбедним, отпорним и одрживим
ЦОР 11.6 До 2030. смањити негативан утицај градова на животну средину мерен по глави становника, са посебном пажњом на квалитет ваздуха и управљање отпадом на општинском и другим нивоима

Приоритетни циљ 1.4 Унапређен квалитет и безбедност саобраћајне инфраструктуре на територији општине	Индикатори	Почетно стање	Жељено стање
	1.4.1 Удео општинских путева са савременим коловозом	52%	80%
	1.4.2 Укупна дужина општинске путне мреже	112 км	150 км

Укупна дужина путне мреже на територији Општине је 219 км, од чега: а) 19% државних путева првог реда, б) 30% државних путева другог реда, и в) 51% општинских путева (око 112 км). Савремени коловоз (асфалт-бетон) заступљен је на свим државним путевима и на око 52% (58 км) општинских путева. Стање јавних путева, државних и општинских није задовољавајуће у погледу нарушености коловозне површине, променљиве ширине коловоза и осталих елемената који не омогућавају безбедно одвијање саобраћаја прописаним брзинама на појединим деоницама. На постојећим општинским путевима неопходна је рехабилитација коловоза од асфалта и на деоницама где је ширина попречног профила недовољна за одвијање двосмерног саобраћаја. Саобраћајна мрежа Бољевца дефинисана је насељским саобраћајницама првог и другог реда као и секундарном уличном мрежом. Неопходна је њихова рехабилитација и реконструкција, посебно секундарне саобраћајне мреже.

Мере за остварење приоритетног циља 1.4

1.4.1 Асфалтирање путева у руралним подручјима

Ова мера омогућује повећање броја асфалтираних и уређених путева, што ће значајно допринети доступности туристичких локалитета, привредних субјеката и олакшати пољопривредну производњу, логистику и дистрибуцију производа. Побољшаће се начин управљања, заштите и одржавање јавних путева. Овом мером планира се изградња 38 км путева.

Предвиђене активности у оквиру мере: израда пројектно-техничке документације, извођење радова на асфалтирању путева у руралним подручјима

Процењена потребна средства: 456.000.000,00 рсд

Извор финансирања: интерено и екстерно (Министарства РС, Фондови ЕУ и други донатори)

Одговорна страна за имплементацију мере: ЈЛС

Рок за реализацију: средњи, 3 до 5 година

1.4.2 Уређење атарских путева

На територији општине развијена је мрежа атарских путева, којима је неопходно уређење, како би се олакшала пољопривредна производња, логистика и дистрибуција производа, те приступ туристичким локалитетима и засеоцима и појединим месним заједницама.

Предвиђене активности у оквиру мере: израда пројектно-техничке документације, извођење радова на уређењу атарских путева

Процењена потребна средства: 100.000.000,00 рсд

Извор финансирања: интерено и екстерно (Министарства РС, Фондови ЕУ и други донатори)

Одговорна страна за имплементацију мере: ЈЛС

Рок за реализацију: средњи, 3 до 5 година

1.4.3 Изградња путне сигнализације

Изградња и успостављање путне сигнализације неопходна је за унапређење видљивости локалитета и путева. Потребна је вертикална и делом хоризонтална сигнализација за општинске путеве, као и за означавање природних, културних и историјских знаменитости на путу IБ 36 и путу II реда 218.

Предвиђене активности у оквиру мере: израда пројектно-техничке документације, извођење радова на постављању путне сигнализације.

Процењена потребна средства: 3.000.000,00 рсд

Извор финансирања: интерено и екстерно (*Министарство туризма, ЈЛС, и други донатори*)

Одговорна страна за имплементацију мере: ЈЛС

Рок за реализацију: средњи, 3 до 5 година

1.4.4 Унапређење капацитета ЈКП

Ради унапређења процеса рада у делу одвожења смећа и одржавања канализационе мреже потребна је набавка аутосмећара и цистерне за отпушавање канализације под високим притиском. За потребе квалитетног одржавања локалних и атарских путева потребна је набавка комбиноване радне машине (ровокопача).

Предвиђене активности у оквиру мере: припрема техничке документације за набавку, набавка машина

Процењена потребна средства: 50.000.000,00 рсд

Извор финансирања: интерено и екстерно (*Министарство туризма, ЈЛС, и други донатори*)

Одговорна страна за имплементацију мере: ЈЛС

Рок за реализацију: средњи, 3 до 5 година

Допринос Циљевима одрживог развоја (ЦОР)

ЦОР 9: Изградити отпорну инфраструктуру, промовисати инклузивну и одрживу индустријализацију и подстицати иновације.

ЦОР 9.1: Развити квалитетну, поуздану, одрживу и отпорну инфраструктуру, укључујући регионалну и прекограничну инфраструктуру, за подршку економском развоју и људском доброти, са фокусом на економски прихватљив и једнак приступ за све.

ЦОР 11: Учинити градове и људска насеља инклузивним, безбедним, отпорним и одрживим.

ЦОР 11.2: До 2030. обезбедити приступ сигурним, приуштивим, доступним и одрживим транспортним системима за све, побољшати безбедност на путевима, пре свега проширењем јавног превоза, с посебном пажњом на потребе оних у стањима рањивости, жена, деце, особа са инвалидитетом и старијих лица.

Приоритетни циљ 1.5 Уређени водотокови и успостављена одржива заштита од штетног дејства вода	Индикатори	Почетно стање	Жељено стање
	1.5.1 Дужина регулисаних водотокова у општини	10 км (2022)	20 км
	1.5.2 Број пријава штете од поплава и ерозија	258 (2016)	10
Бујични токови у општини представљају опасност на деловима општинског простора и на њима је неопходна интервенција. Неопходна је регулација и уређење тока Црног Тимока на више места на току кроз општину. На нивоу насеља Бољевац, потребно је наставити радове на уређењу водотокова Арнауте, потока Змијанац и формирање вештачког језера са браном на потоку Змијанац који има улогу заштите градског подручја од поплава.			
Мере за остварење приоритетног циља 1.5			
1.5.1 Регулација водотокова			
Ова мера подразумева изградњу и одржавање водних објеката за уређење водотока (регулациони објекти) и извођење радова на одржавању стабилности обала и корита водотока и одржавању његове пропусне моћи за воду, лед и нанос. Заштита од штетног дејства вода обухвата мере и радове за заштиту од поплава од спољних и унутрашњих вода и од леда, за			

заштиту од ерозије и бујица и радове на отклањању штетних последица поплава на водним објектима и кориту за велику воду. Овом мером у Бољевцу биће извршена регулација и уређење тока Црног Тимока кроз Луково, затим дела Подгорац-Тимок, а биће спроведени и радови на уређењу водотокова реке Арнауте и потока Змијанца.

Предвиђене активности у оквиру мере: набавка механизације и опреме, израда пројектне документације, решавање имовинско-правних односа, извођење радова, изградња регулационих грађевина

Процењена потребна средства: 150.000.000,00 рсд

Извор финансирања: интерено и екстерно (*Министарство за јавна улагања, Министарство животне средине и други донатори, ЈЛС*)

Одговорна страна за имплементацију мере: ЈКП и ЈЛС

Рок за реализацију: средњи, 3 до 5 година

Допринос Циљевима одрживог развоја (ЦОР)

ЦОР 11: Учинити градове и људска насеља инклузивним, безбедним, отпорним и одрживим
ЦОР 11.5: До 2030. значајно смањити број смртних случајева, број угрожених људи и директне економске губитке у односу на глобални бруто домаћи производ изазван катастрофама, укључујући и оне повезане са водом, усмеравајући пажњу на заштиту сиромашних и оних у стањима рањивости

5.2 Развојни правац 2 – Друштвени развој

Приоритетни циљ 2.1 Унапређен квалитет подршке и заштите социјално угрожених група грађана и сеоског становништва	Индикатори	Почетно стање	Жељено стање
	2.1.1 Удео укупних расхода за услуге социјалне заштите у буџету ЈЛС	0.48% (2018)	2%
	2.1.2 Просечан број корисника свих услуга социјалне заштите месечно, на годишњем нивоу	38 (2022)	60
	2.1.3 Удео потпуно уређених и опремљених сеоских амбуланти	50%	80%
Образложење: Обим интервенције у области услуга социјалне заштите у надлежности ЈЛС у Бољевцу је недовољан у односу на потребе. Према јавно доступним подацима из 2018. године, удео			

укупних расхода за услуге социјалне заштите у буџету ЈЛС (0,48%) био је знатно неповољнији од просека подручја Србија-југ (1,26%).²¹ Укупни расходи за локалне услуге социјалне заштите у 2018. години су износили 2,3 милиона РСД, а расходи по становнику 200 РСД, што је више него двоструко мање од просека Србија-југ (500 РСД).²² Према подацима ЈЛС, у 2022. удео расхода локалног буџета за услуге социјалне заштите износио је 1% од укупног буџета ЈЛС, а финансиране су две услуге социјалне заштите – помоћ у кући за старије и лични пратилац детета. Просечан број корисника свих услуга месечно, у 2022. години износио је 38. Анализа приоритетних проблема у области социјалне заштите показала је да је недовољан обухват старих лица услугом помоћи у кући један од кључних проблема које треба решавати у наредном планском периоду. Наиме у Бољевцу скоро 30% становништва чини популација старија од 65 година. Упоредне анализе из 2018. године показују да је доступност услуге помоћи у кући у Бољевцу лошија у односу на просек Србија-југ. У 2018. години, услуга је обезбеђена за 41 корисника просечно месечно. Јединични трошак, индикатор ефикасности у 2018. години је износио 431 рсд, што је неповољније у односу на просек Србија-југ који је износио 349 рсд. Услугу помоћи у кући у Бољевцу обезбеђује лиценцирани пружалац из приватног профитног сектора. Услуга је скупа, а обухват недовољан у односу на потребе. Решење се препознаје у лиценирању постојећег Центра за социјални рад за пружање наведене услуге.

Поред постојећих, већ развијених услуга, општини недостаје услуга саветовалишта за брак и породицу.

Сеоско становништво посебно је угрожено, јер су им услуге здравствене заштите недовољно доступне. Сеоске амбуланте су веома лошем стању и не обезбеђују потребне услове за пружање адекватних услуга примарне здравствене заштите на сеоском подручју.

Мере за остварење приоритетног циља 2.1

2.1.1 Повећање обухвата и капацитета услуге помоћи у кући

Мера подразумева лиценцирање ЦСР Бољевац за пружање услуге помоћи у кући. Процена је да би на овај начин био омогућен већи обухват корисника и да би услуга била доступнија на широј територији.

Предвиђене активности у оквиру мере: запошљавање потребних кадрова ради лиценцирања услуга од стране ЦСР, лиценцирање услуге од стране ЦСР, пружање услуге корисницима.

Процењена потребна средства: 3.000.000,00 рсд

Извор финансирања: интерно

Одговорна страна за имплементацију мере: Локална самоуправа, ЦСР

Рок за реализацију: средњи, 3 до 5 година

2.1.2 Увођење нове услуге – саветовалишта за брак и породицу

Редовним праћењем уочено је да је на територији општине Бољевац у протеклих неколико година повећан број висококонфликтних развода и пријава за насиље у породици те да корисници који се нађу у овако стресним и кризним ситуацијама немају довољно знања и вештина да се носе са ситуацијом, заштите себе и своју децу, већ да им је потребна помоћ и подршка у томе. Као одговор на идентификоване проблеме, планира се увођење услуге саветовалишта за брак и породицу.

Предвиђене активности у оквиру мере: запошљавање нове особе у ЦСР, опремање просторије за рад, лиценцирање услуге од стране ЦСР, саветодавни рад са породицама и појединцима.

Процењена потребна средства: 6.500.000,00 рсд

Извор финансирања: интерно

Одговорна страна за имплементацију мере: Локална самоуправа, ЦСР

²¹ Сви подаци о услугама социјалне заштите у мандату ЈЛС су на основу истраживања Матковић и Страњаковић (2020). *Мапирање услуга социјалне заштите и материјалне подршке у надлежности ЈЛС у Републици Србији*. Београд: Тим за социјално укључивање и смањење сиромаштва Владе Републике Србије.

²² Као и индикатор удео расхода за услуге у буџету ЈЛС, просек је непондерисан и не укључује ЈЛС које немају расходе за услуге.

Рок за реализацију: средњи, 3 до 5 година

2.1.3 Адаптација и опремање постојећих сеоских амбуланти

У општини Бољевац, већина становника живи на селу, сеоско становништво претежно је старије и захтева сталну здравствену заштиту. Отуда очување и адаптација сеоских амбуланти је од великог значаја за општину Бољевац. Од укупно 16 сеоских амбуланти, у наредном планском периоду неопходно је адаптирати и опремити 5 амбулатни у највмногљуднијим селима, у којима је лекар свакодневно присутан. То су амбланте у селима: Подгорац, Боговина, Сумраковац, Савинац, Криви Вир.

Предвиђене активности у оквиру мере: израда пројектно-техничке документације, адаптација сеоских амбуланти, опремање.

Процењена потребна средства: 20.000.000,00 рсд

Извор финансирања: интерено и екстерно (*Локална самоуправа, фондови амбасада, ЕУ Фондови*)

Одговорна страна за имплементацију мере: Локална самоуправа и Дом здравља

Рок за реализацију: дуги, преко 5 година

Допринос циљевима одрживог развоја

ЦОР 1: ``Окончати сиромаштво свуда и у свим облицима``.

ЦОР 1.3: ``Применити одговарајуће националне системе социјалне заштите и мере за све, укључујући и најугроженије, и до краја 2030. обухватити значајан број сиромашних и рањивих``.

Приоритетни циљ 2.2 Квалитетан систем предшколског васпитања и образовања (ПВО)доступан деци Бољевца	Индикатори	Почетно стање	Жељено стање
	2.2.1 Удео деце јасленог узраста обухваћен ПВО системом	11.2% (2020)	25%
	2.2.2 Удео деце вртићког узраста обухваћен ПВО системом	37% (2020)	60%
	2.2.3 Број деце вртићког узраста у сеоском подручју обухваћен ПВО системом	4 (2022)	30
Образложење			
Обухват деце системом ПВО у Бољевцу је изузетно низак. Поређење трогодишњег просека ²³ показује да је обухват врло низак како у поређењу са просеком подручја Србија – Југ тако и са Зајечарском области којој Бољевац припада. Ово важи и за јаслени узраст где је обухват само 11%, у поређењу са скоро 30% у Зајечарској области, као и за вртићки узраст где је обухват само 37%, у поређењу са скоро 60% у Зајечарској области, и циљем од 75% за 2030. годину. Обухватом предшколским припремним програмом је добар. У понуди ПВО доминира класичан целодневни програм. Не постоји никаква понуда флексибилних и/или алтернативних програма, сем у случају полудневног ППП програма. Обухват деце ПВО системом нарочито је слаб у руралном подручју. Капацитети Предшколске установе су недовољни.			
Мере за остварење приоритетног циља 2.2			

²³ Трогодишњи просек је рађен да би се ублажио проблем флукуације података на општинском нивоу
година XV Број 18

2.2.1 Инфраструктурно уређење и проширење вртића

Ова мера је приоритизована као кључна зато што је неопходно проширење и унапређење просторно-техничких услова у матичној згради Предшколске установе општине Бољевац. У оквиру ове мере преуредиће се унутрашњи простори и доградити вртић за пријем већег броја деце.

Предвиђене активности у оквиру мере: ревизија постојећег пројекта и добијање грађевинске дозволе, доградња вртића за пријем већег броја деце, изградња сале за спорт и приредбе, изградња просторије за васпитаче, опремање вртића одговарајућом опремом за рад са децом, ангажовање додатних кадрова.

Процењена потребна средства: 30.000.000,00 рсд

Извор финансирања: интерено и екстерно (Локална самоуправа, Фондови ЕУ, Министарства)

Одговорна страна за имплементацију мере: Локална самоуправа и ПУ „Наша радост“

Рок за реализацију: средњи, 3 до 5 година

2.2.2 Унапређење обухвата деце ПВО програмима на сеоском подручју

Обухват деце предшколским образовањем је нижи у сеоским срединама, сем у обавезном припремном предшколском програму где је обухват релативно велики због обавезности. Недовољна доступност предшколског образовања значајно умањује квалитет живота, утиче негативно на социјализацију деце, као и на могућности за радно остваривање становника у сеоским срединама. Тренутно на сеоском подручју је само 4-оро деце вртићког узраста обухваћено системом ПВО, у селу Подгорац, а циљ је да се формирају групе у укупно 7 села.

Предвиђене активности у оквиру мере: креирање флексибилних програма боравка у вртићима, едукација и информисање становника сеоских подручја о важности укључивање деце у ПВО програме, формирање васпитне групе у селима за децу од 3 године до поласка у школу.

Процењена потребна средства: 5.000.000,00 рсд

Извор финансирања: интерено и екстерно (Локална самоуправа, Министарство просвете, Фондови ЕУ)

Одговорна страна за имплементацију мере: Локална самоуправа и ПУ

Рок за реализацију: средњи, 3 до 5 година

Допринос циљевима одрживог развоја

ЦОР 4: "Обезбедити инклузивно и квалитетно образовање и промовисати могућности за целоживотно учење".

ЦОР 4.2: До 2030. обезбедити да све девојчице и дечаци имају приступ квалитетном развоју у раном детињству, бризи и предшколском образовању како би били спремни за основно образовање

Приоритетни циљ 2.3 Развијени услови за бављење спортом и рекреацијом грађана Бољевца	Индикатори	Почетно стање	Жељено стање
	2.3.1 Укупан број спортских објеката опремљених по савременим стандардима	1	5
	2.3.2 Број такмичења и спортских манifestација годишње	30	40
	2.3.3 Број деце и младих, чланова спортских клубова, просечно годишње	235	300
Образложење			
У овој области један од кључних идентификованих проблема је неадекватно стање објеката			

за спорт и рекреацију, као и недовољан број запослених у спорту, односно нестимулативни услови рада за запослене у спорту. Кључни актери који се баве развојем спорта у општини су: Спортски савез Бољевац, Установа за спорт Бољевац, два фудбалска клуба, један кошаркашки, један рукометни и један планинарски клуб. Интересовање међу младима и децом за разне спортске активности је све веће, али на њега није могуће одговорити у пуном обиму, будући да је постојећа инфраструктура недовољна да задовољи све потребе, а такође недостају и објекти за нове спортове, као што је базен.

Мере за остварење приоритетног циља 2.3

2.3.1 Унапређење постојеће спортске инфраструктуре

Ова мера подразумева реновирање постојеће спортске хале, градског купалишта и два игралишта.

Спортска хала је једини спортски објект који се користи и за потребе одржавања школског програма физичког васпитања и основне школе у Бољевцу и средње школе. Такође ову халу користе и сви клубови за своје тренинге и турнире, као и рекреативци. Као таква, кључни је спортски објект у општини. Објект је енергетски неефикасан и има великих проблема са загревањем зими, није реновиран практично од када је изграђен. Реновирање овог објекта је подразумева: замену дотрајалог паркета, дренажу око хале, због плављења свлачионица у кишним и зимском периоду, замену расвете, неопходну термоизолацију.

Реновирање *градског купалишта* подразумева: увођење воде за пиће и туширање за посетиоце купалишта, адаптација постојеће зграде на купалишту, као и адаптација и санација постојећих спортских терена у оквиру купалишта.

Реновирање *игралишта* подразумева адаптацију два игралишта по стандардима и мерама безбедности, као и постављање видео надзора.

Предвиђене активности у оквиру мере: радови на реконструкцији спортске хале, израда пројектно-техничке документације за реновирање купалишта, радови на реновирању купалишта, израда пројектно-техничке документације за реновирање дечјих и спортских игралишта и радови на реновирању игралишта.

Процењена потребна средства: 200.000.000,00 рсд

Извор финансирања: интерено и екстерно (*Министарство спорта, Локална самоуправа, Фондови ЕУ*)

Одговорна страна за имплементацију мере: Локална самоуправа и Установа за спорт

Рок за реализацију: средњи, 3 до 5 година

2.3.2 Изградња нове спортске инфраструктуре

Ова мера подразумева изградњу: *балон сала и градског базена*.

Спортска хала у Бољевцу је преоптерећена, јер је једини спортски објект затвореног типа, који користе и обе школе у Бољевцу и сви клубови и рекреативци. Балон сала је потребна да би се растеретила Спортска хала која превасходно служи за часове физичког васпитања основне и средње школе до поподневних часова, а након тога служи за тренинге клубова. Нова балон сала би подстакла отварање нових клубова са новим спортским садржајима.

Градски базен би помогао школској деци да науче да пливају, да имају макар један час физичког на базену као и за рекреацију грађана.

Број деце и младих који су заинтересовани за разне спортске активности је све већи, али које није могуће реализовати услед недостатка потребне инфраструктуре као што су базен и балон хала.

Предвиђене активности у оквиру мере: израда пројектно-техничке документације за изградњу базена, радови на изградњи базена, израда пројектно-техничке документације за изградњу балон хале, радови на изградњи балон хале.

Процењена потребна средства: 300.000.000,00 рсд

Извор финансирања: интерено и екстерно (*Локална самоуправа, Канцеларија за јавна улагања, Фондови ЕУ*)

Одговорна страна за имплементацију мере: Локална самоуправа, Јавна установа за спорт

Рок за реализацију: дуги, преко 5 година

2.3.3 Унапређење кадровских капацитета за реализацију рекреативних и такмичарских спортских садржаја

Мера подразумева запошљавање недостајућих спортских кадрова и њихову едукацију, како би се успоставила неопходна структура спортских кадрова и то: тренера, фитнес инструктора, инструктора пливања и спасиоца на базену. Наведени кадрови неопходни су за спровођење рекреативних и такмичарских спортских садржаја у општини.

Предвиђене активности у оквиру мере: запошљавање нових стручних кадрова (10 људи), едукација нових кадрова, финансијски подстицаји за постојеће спортске кадрове.

Процењена потребна средства: 3.000.000,00 рсд

Извор финансирања: интерено и екстерно (Локална самоуправа, Министарство спорта, Фондови ЕУ)

Одговорна страна за имплементацију мере: Локална самоуправа, Јавна установа за спорт и Спортски савез

Рок за реализацију: средњи, 3 до 5 година

2.3.4 Унапређење школског спорта

Мера подразумева улагање у спортску опрему, справе и реквизите, успостављање термина за школске секције у оквиру спортске хале, те развој и институционализовање сарадње између школа и градских клубова, као и организацију нових такмичења за школски спорт.

Предвиђене активности у оквиру мере: набавка нове спортске опреме, обезбеђивање термина за школске секције, организовање нових такмичења од стране савеза за школски спорт.

Процењена потребна средства: 2.000.000,00 рсд годишње

Извор финансирања: интерено и екстерно (Локална самоуправа, Министарство спорта)

Одговорна страна за имплементацију мере: Јавна установа за спорт

Рок за реализацију: средњи, 3 до 5 година

Допринос Циљевима одрживог развоја

ЦОР 3: Обезбедити здрав живот и промовисати благостање за људе свих генерација

ЦОР 3.4: До 2030. смањити за једну трећину превремени морталитет од непреносивих болести кроз превенцију и лечење и промовисати ментално здравље и благостање

Приоритетни циљ 2.4 Развијени и оптимално искоришћени културни ресурси општине Бољевац	Индикатори	Почетно стање	Жељено стање
	2.4.1 Број посетилаца музеја на годишњем нивоу		200
2.4.2 Број посетилаца (корисник/догађај) догађаја организованих у библиотеци на годишњем нивоу		507	1000
2.4.3 Број посетилаца (корисник/догађај) дечјег узраста културним програмима у општини годишње		1800	2500

Образложење

Кључне институције културе у Бољевцу су: Културно-образовни центар Бољевац, јавна библиотека и музеј Тимочке буне. Културни центар је добро опремљен и има реновирану биоскопску салу. За Јавну библиотеку је опредељен нови, одговарајући простор, који захтева адаптацију и опремање. Музеј Тимочке буне је у лошем стању и захтева значајна улагања ради реконструкције и санације, а затима и успостављања нове, савремене поставке. Културно-образовни центар организује различите културне програме, али одзив публике, односно грађана је незадовољавајући, па је потребно предузети одговарајуће мере, како би

се постепено изградило интересовање грађана за културне догађаје и активности.

Мере за остварење приоритетног циља 2.4

2.4.1 Реновирање музеја Тимочке буне

Зграда старе апсане из шездесетих година 19. века реновирана је 1983. Године и у њој урађена стална музејска поставка о Тимочкој буну. Зграда се налази на таквој локацији да је непрестано угрожена од површинских и подземних вода, дренажа око зграде није урађена. Данас је зграда Музеја прилично оштећена споља и изнутра, прилаз згради је такође руиниран и није доступан особама са инвалидитетом. Стална музејска поставка није мењана од 1983. Године и прилично је застарела. 40 година није било озбиљнијих радова на и унутар зграде Музеја.

Ради очувања културног идентитета као и заштите културног наслеђа и повећања броја посетилаца потребно је реновирати музеј Тимочке буне.

Предвиђене активности у оквиру мере: Радови на реновирању, Опремање савременом опремом, Развој нове поставке.

Процењена потребна средства: 15.000.000,00 рсд

Извор финансирања: интерено и екстерно (Фондови ЕУ, Локална самоуправа)

Одговорна страна за имплементацију мере: Локална самоуправа и КОЦ

Рок за реализацију: средњи, 3 до 5 година

2.4.2 Организовање рада општинске библиотеке у новом простору

Јавна библиотека „Бољевац“, до скоро је обављала свој раду у неадекватном простору. Од скоро је опредељен нови простор, који својом површином одговара потребама. Овај нови простор потребно је адекватно уредити и опремити за рад са корисницима и чување библиотетичког фонда, организовати и опремити читаоницу, дечје одељење, простор за продајну изложбу књига, простор за стручни рад, простор за организовање књижевних догађаја, и галеријски простор, који ће бити централно место изложбених и промотивних активности у Бољевцу.

Предвиђене активности у оквиру мере: дизајнирање и опремање целокупног ентеријера библиотеке.

Процењена потребна средства: 20.000.000,00 рсд

Извор финансирања: интерено и екстерно (Министарство културе, Локална самоуправа)

Одговорна страна за имплементацију мере: Локална самоуправа и Јавна библиотека Бољевац

Рок за реализацију: кратак до 2 године

2.4.3 Васпитавање и одгајање будуће публике за културне садржаје

Сви облици савременог стваралаштва у култури (литерарно, музичко-сценско, филмско, ликовно), културно наслеђе (материјално и нематеријално), као и традиционална култура морају бити присутни у одгајању и васпитавању будућих генерација. Уз образовање које стичу у школама, деци је неопходно приближити културне садржаје и од најранијег узраста васпитавати и развијати њихов културни укус.

Мера подразумева: повећање броја културних програма за едцу, организовање едукативних радионица и предавања за све узрасте, организовање групних посета деце из вртића и школске популације музеју, библиотеци, изложбама, концертима, позоришним представама, биоскопу.

Предвиђене активности у оквиру мере: едукација деце и родитеља о значају културног васпитања, креирање и реализација културних садржаја за децу, успостављање механизма за интензивнију сарадњу са васпитно-образовним установама у општини.

Процењена потребна средства: 1.000.000,00 рсд годишње

Извор финансирања: интерено

Одговорна страна за имплементацију мере: Локална самоуправа и установе културе у Бољевцу

Рок за реализацију: средњи, 3 до 5 година

Допринос циљевима одрживог развоја

ЦОР 11: Учинити градове и људска насеља инклузивним, безбедним, отпорним и одрживим.

ЦОР 11.4: Појачати напоре за заштиту и очување светског културног и природног наслеђа

Остали значајни циљеви и повезане мере**2.5 Унапређење и модернизација основног образовања****2.5.1 Реновирање и адаптација постојеће зграде Основне школе "9. Српска бригада"**

2.5.2 Реконструкција ОШ у Сумраковцу (активности на нивоу мере: решавање имовинско-правних односа, израда пројектно-техничке документације, радови на реновирању)

2.5.3 Реконструкција спортских терена ОШ "Ђорђе Симеоновић", у Подгорцу**2.6 Унапређење промоције и атрактивности средњих школа у Бољевцу**

2.6.1 Нови програм подстицаја за упис средњих школа у Бољевцу (активности на нивоу мере: анализа добрих пракси и могућности подстицаја, развој програма и механизма подстицаја – услови, критеријуми, механизми примене, кампања за промоцију, пилотирање, евалуација, пуно спровођење подстицаја)

5.3 Развојни правац 3 – Економски развој

Приоритетни циљ 3.1 Унапређен амбијент и подршка континуираном развоју сектора малих и средњих предузећа и предузетника	Индикатори	Почетно стање	Жељено стање
	3.1.1 Број активних предузетника на 1000 становника	23 (2021)	32
	3.1.2 Број активних привредних друштава на 1000 становника	7 (2021)	10
	3.1.3 Број запослених према општини рада	2233 (2021)	2500
	3.1.4 Просечна нето зарада	55.670,00 (2021)	100.000,00 рсд

Образложење:

Према степену развијености јединица локалних самоуправа (ЈЛС), општина Бољевац спада у трећу групу²⁴, коју чини 47 недовољно развијених јединица локалних самоуправа чији је степен развијености у распону од 60% до 80% републичког просека. Упркос томе, општина располаже значајним производним капацитетима. Структуру предузећа у највећем броју сачињавају она која су у приватном власништву и запошљавају до 10 радника. Доминанте гране привреде су: трговина (22%), шумарство (16%), производња (11%), туризам и кетеринг (7%) и грађевински радови (6%).

Према подацима АПР, активних привредних друштава на 1000 становника износио је у 2021. години 7, и значајно је мањи у односу на просек у РС (просек РС је 17 привредних друштава

²⁴ Извор: Развојна агенција Србије, <http://ras.gov.rs/uploads/2017/09/mapa-uredba-sr-eng.pdf>
година XV Број 18

на 1000 становника). Број предузетничких радњи на 1000 становника 23 што је испод просека републике (просек РС је 39 предузетничких радњи је на 1000 становника)²⁵. У циљу даљег подстицања локалног економског развоја општине, неопходно је планирати мере којима ће се подстаћи даљи раст и развој приватног сектора, и отварање нових радних места.

Број запослених постепено расте у периоду 2019 – 2021, а број незапослених постепено се смањује. Један од изазова са којим се суочава привреда Бољевца је одлазак радне снаге у компаније које нуде атрактивније услове, у општинама у окружењу, што представља озбиљну препреку за послодавце у Бољевцу. Послодавци у Бољевцу суочавају се са проблемом недостатка радне снаге, па је потребно одговарајућим мерама одговорити на ове изазове.

Мере за остварење приоритетног циља 3.1

3.1.1 Унапређење предузетничких и пословних компетенција

У оквиру ове мере континуирано ће се спроводити информисање привредних субјеката о доступним едукацијама као и изворима финансијске подршке, и у складу са њиховим потребама организовати едукација за припрему апликација за доступне подстицајне програме финансиране како од стране министарстава и јавних фондова и агенција, тако и из фондова ЕУ и од стране других међународних организација. Мера се спроводи у сарадњи са НСЗ и РАРИС.

Предвиђене активности у оквиру мере: Едукације, Информисање, Унапређење пословних вештина и знања, Сарадња и умрежавање.

Процењена потребна средства: нису потребна средства

Извор финансирања: /

Одговорна страна за имплементацију мере: ЈЛС, Одсек за локални економски развој, НСЗ, РАРИС

Рок за реализацију: кратак до 2 године;

3.1.2 Унапређење капацитета ЈЛС за подршку предузетништву и пословању МСП

Неопходно је кадровски ојачати одсек за локални економски развој општине Бољевац. Овај одсек поред тога што припрема пројекте и аплицира код донатора за потребе општине и њених установа, такође пружа и информативно-едукативне услуге привреди и сарађује са Агенцијом за привредне регистре. Како би правовремено информисали привреду о могућим подстицајима намењених сектору за мала и средња предузећа, неопходно је да се ангажују стручна лица која би овај вид сарадње са привредницима побољшала.

Предвиђене активности у оквиру мере: јачање одсека за локални економски развој запошљавањем нових кадрова.

Процењена потребна средства: 1.500.000,00 рсд на годишњем нивоу

Извор финансирања интерно (ЈЛС)

Одговорна страна за имплементацију мере: ЈЛС, Одсек за ЛЕР

Рок за реализацију: средњи, 3 до 5 година

3.1.3 Подстицаји за покретање сопственог посла

Национална служба за запошљавање одређује средства за samozapošljavanje, али на нивоу региона, веома мали број средстава определи се за општину Бољевац, а искуство запослених у Одсеку за локални економски развој је показало да има више заинтересованих лица за добијање средстава за започињање сопственог посла. Спровођењем ове мере ЈЛС ће допринети отварању нових фирми и подстаћи конкурентност на тржитиу рада.

Предвиђене активности у оквиру мере: кроз Локални акциони план за запошљавање – увођење нове мере samozapošljavanje, расписивање јавног позива за незапослена лица, избор и додела субвенција, праћење кандидата.

Процењена потребна средства: 700.000,00 рсд годишње

²⁵ Извор: <https://rsip.gov.rs/cir/analiticki-servis/>
година XV Број 18

Извор финансирања: интерено и екстерно (НСЗ и ЈЛС – Одсек за локални економски развој)

Одговорна страна за имплементацију мере: НСЗ и ЈЛС

Рок за реализацију: кратак до 2 године;

3.1.4 Подстицаји за ново запошљавање у МСП сектору

Циљ ове мере је да се подстакну послодавци из привредног сектора да запошљавају младе са високим и средњим образовањем, међу којима су и они који су обавили стручну праксу. Једна од важних активности у оквиру ове мере је укључивање функционалног Привредног савета, који ће учествовати у креирању програма у складу са потребама тржишта рада (како понуде тако и потражње). Мера ће ближе бити описана у Локалном акционом плану запошљавања

Предвиђене активности у оквиру мере: увођење мере кроз ЛАПЗ, расписивање јавног позива за послодавце, избор послодаваца и додела субвенција за ново запошљавање.

Процењена потребна средства: 2.000.000,00 рсд годишње

Извор финансирања: интерено и екстерно (НСЗ и ЈЛС)

Одговорна страна за имплементацију мере: НСЗ и ЈЛС

Рок за реализацију: средњи, 3 до 5 година

Допринос циљевима одрживог развоја

ЦОР 8: Промовисати континуиран, инклузиван и одржив економски раст, пуну и продуктивну запосленост и достојанствен рад за све

ЦОР 8.1: Одржати економски раст по глави становника у складу са националним околностима, а у најмање развијеним земљама одржати раст бруто домаћег производа на нивоу од најмање 7% годишње

ЦОР 8.5: До 2030. постићи пуну и продуктивну запосленост и достојанствен рад за све жене и мушкарце, укључујући и младе људе и особе са инвалидитетом, као и једнаку плату за рад једнаке вредности

Приоритетни циљ 3.2 Унапређен амбијент за континуирани раст пољопривредних капацитета, продуктивности и сигурног пласмана производа	Индикатори	Почетно стање	Жељено стање
	3.2.1 Број ПГ која учествују на конкурсима ЛС за подстицајна средства	300 (2022)	400
	3.2.2 Просечна економска величина ПГ	6.066 еур (2018)	7.000 еур
	3.2.3 Број носилаца ПГ до 44 године старости	9% (2018)	15%
	3.2.4 Број чланова удружења	50	80

Образложење

Пољопривреда је значајна привредна грана у Бољевацу. Природни ресурси Бољеваца представљају одличну основу за развој пољопривреде – велика површина под шумама, доступност воде за наводњавање, повољни климатски и земљишни услови. Површина расположивог пољопривредног земиљишта се увећала у периоду од 2012, када је износила 25.942 ха, до 2018. године, када је нарасла на 40.126 ха. Просечна површина ПГ је 7,91 ха и виша је од просека Јужне Србије (6.28 ха).

Према подацима РЗС у 2018. години, у Бољевацу је евидентирано 2.967 пољопривредних газдинстава (ПГ), што је незнатно мање у односу на 2012. када је било регистровано 2.994 ПГ. Од укупног броја ПГ, регистрованих је свега 1.968 (2018).

Просечна економска величина ПГ у 2012. години износила је 4.300 еура, док је у 2018.

години увећана на 6.066 еура, иако је и даље испод просека Р. Србије.

Мали је број младих који су носиоци пољопривредне производње. До 44 године старости, има их свега 9%.

Општина Бољевац последњих година усмерава пажњу на подршку пољопривредницима да заштите географско порекло својих производа. Тренутно на територији општине три производа носе ознаку географског порекла: Ртањски мед, Ртањски чај и Кривовирски сир.

Да би се оптимално искористили потенцијали за развој пољопривреде, потребно је планирати и спровести сет мера, које ће подстаћи и омогућити даљи раст пољопривредних капацитета, продуктивности и сигуран пласман производа.

Мере за остварење приоритетног циља 3.2

3.2.1 Укрупњавање пољопривредних поседа

Комасација је аграрна мера коју се спроводи са циљем укрупњавања парцела појединачних власника пољопривредног земљишта, чиме се постижу бројни позитивни ефекти за пољопривреду: обезбеђивање приступа путевима за све парцеле; смањење раздаљина које пољопривредни произвођачи прелазе од економског домаћинства до својих поседа; оптималније обликовање парцела и њихово постављање на начин којим се унапређује продуктивност тог земљишта; уређивање својинско-правних односа на земљишту.

Предвиђене активности у оквиру мере: Кампања о значају укрупњавања, Мапирање ПГ која су заинтересована за укрупњавање, Израда програма комасације, Спровођење комасације, Подстицање добровољне комасације.

Процењена потребна средства: 10.000.000,00 рсд

Извор финансирања: интерено и екстерно (ЈЛС, Министарство пољопривреде, фондови ЕУ)

Одговорна страна за имплементацију мере: ЈЛС

Рок за реализацију: дуги, преко 5 година

3.2.2 Подстицаји за пољопривреду

Овом мером планирају се подстицаји из Фонда за пољопривреду. У оквиру ове мере додељиваће се субвенције, односно бесповратна средства за следеће намене: инвестиције у физичку имовину у циљу модернизације производње, односно прераде, увођење нових технологија и иновација, повећања квалитета производа, хигијене и безбедности хране; увођење и сертификација система квалитета хране, органских производа и производа са ознаком географског порекла унапређење маркетинга (истраживање тржишта, наступи на сајмовима, побољшање амбалаже...), набавка основног стада и друго. Мера има за циљ да допринесе повећању укључивања младих пољопривредника, као и повећању производње и пласмана традиционалних прехранбених производа веће додате вредности, а нарочито тзв. „премијум“ производа.

Предвиђене активности у оквиру мере: Подстицаји за веће учешће младих, Подстицаји за прераду, Подстицаји за вештачко осемењавање, Подстицаји за куповину основног стада, Заштита географског порекла, Подстицаји за органску производњу, Подстицаји за нове технологије и савремену механизацију.

Процењена потребна средства: 20.000.000,00 рсд на годишњем нивоу

Извор финансирања: интерено и екстерно (Министарство пољопривреде, ЈЛС, ИПАРД)

Одговорна страна за имплементацију мере: ЈЛС

Рок за реализацију: дуги, преко 5 година

3.2.3 Оснаживање удружења

Велику улогу у производњи и преради пољопривредних производа треба да имају пољопривредна удружења и задруге. Међутим, још увек постоје изазови које треба превазићи, попут чињенице да задругарство није довољно развијено, и поред постојања потреба. Са друге стране пољопривредна удружења иако су релативно бројна, не располажу довољним кадровским потенцијалима за самостално функционисање без додатне помоћи. Унапређењем задругарства, ублажио би се један од кључних проблема

Ова мера има за циљ подстицање удруживања и кооперантске сарадње између

пољопривредних произвођача и прерађивача.
Овом мером планирано је да се подигне ниво информисаности и знања пољопривредних произвођача, нарочито о значају удруживања зарад бољег пласмана, смањења трошкова дистрибуције и производње. Јачањем постојећих удружења и подршком у њиховом расту и развоју допринеће се формирању нових секторских задруга што је од великог значаја за пласман пољопривредних производа и обезбеђивање тржишта.

Предвиђене активности у оквиру мере: Едукације, Умрежавање, Формирање и подршка раду нових удружења, Јачање постојећих.

Процењена потребна средства: 1.000.000,00 рсд годишње

Извор финансирања: интерно и екстерно (ЈЛС, Министарство пољопривреде, Стручна служба Агрознање)

Одговорна страна за имплементацију мере: ЈЛС и Стручна служба Агрознање

Рок за реализацију: средњи, 3 до 5 година

3.2.4 Промоција пољопривредних произвођача и њихових производа

Промотивне активности које ће на различитим сајмовима и манифестацијама приказати пољопривредне произвођаче и њихове производе аутентичне из овог краја Србије допринеће у значајној мери видљивости пољопривредних производа општине Бољевац. Такође допринеће се умрежавању и повезивању са другим пољопривредним произвођачима широм Србије у остваривању заједничког интереса.

Предвиђене активности у оквиру мере: организовање учешћа и наступа на сајмовима и манифестацијама

Процењена потребна средства: 1.000.000,00 рсд годишње

Извор финансирања: интерно и екстерно (ЈЛС и други донатори)

Одговорна страна за имплементацију мере: ЈЛС

Рок за реализацију: средњи, 3 до 5 година

3.2.5 Унапређење капацитета општинске канцеларије за развој пољопривреде

Канцеларија за развој пољопривреде општине Бољевац има ограничене капацитете, а имајући у виду потребу пољопривредних газидинстава и потенцијале за развој пољопривреде у општини, неопходно је ојачати кадровски постојећу канцеларију како би адекватно пружила информацију о доступним фондовима и помогла и усмерила произвођаче.

Предвиђене активности у оквиру мере: Едукација постојећих кадрова, Запошљавање нових кадрова (једно ново лице).

Процењена потребна средства: 5.000.000,00 рсд

Извор финансирања: интерно (ЈЛС)

Одговорна страна за имплементацију мере: ЈЛС

Рок за реализацију: средњи, 3 до 5 година

Допринос циљевима одрживог развоја

ЦОР 2: Свет без глади: окончати глад, постићи безбедност хране и побољшану исхрану и промовисати одрживу пољопривреду.

ЦОР 2.3: До краја 2030. удвостручити пољопривредну продуктивност и приходе малих произвођача хране, а посебно жена, староседелачког становништва, породичних пољопривредних произвођача, сточара и рибара, између осталог и преко безбедног и једнаког приступа земљишту, других производних ресурса и инпута, знања, финансијских услуга, тржишта и могућности за остваривање додатне вредности, односно за запошљавање ван пољопривреде.

ЦОР 2.4: До краја 2030. обезбедити одрживе системе за производњу хране и применити флексибилне пољопривредне праксе за повећање продуктивности и производње, које помажу у одржавању екосистема, које јачају капацитет за прилагођавање климатским променама, екстремним временским условима, сушама, поплавама и осталим елементарним непогодама, односно које прогресивно побољшавају квалитет земљишта

и тла

Приоритетни циљ 3.3 Максимално искоришћени туристички ресурси за бржи и свеобухватнији развој туризма и повећање броја туриста	Индикатори	Почетно стање	Жељено стање
	3.3.1 Број долазака туриста годишње	15.755 (2022)	35.000
	3.3.2 Број ноћења туриста годишње	51.937 (2022)	105.000
	3.3.3 Укупан број категорисаних сеоско-туристичких објеката кумулативно	30 (2022)	60

Образложење

Развој туризма у општини Бољевац је у замаху. Број гостију је увећан за 40% од 2009. године, а од 2016. године је кренула и категоризација приватног смештаја.

Очувана природа, мноштво руда, шума, пашњака, ловишта, чисти извори и воде, је оно што привлачи све већи број туриста у Бољевац. Једна од најлепших планина у Србији, Ртањ, налази се у овој општини. Две трећине грађана општине Бољевац живи на селу, те је у повоју и развој сеоског туризма. Општина Бољевац је кроз пројекте прекограничне сарадње последњих 10-ак година значајно развила капацитете Туристичке организације, те изградила један објект у насељу Илино са смештајним капацитетима, које је сада окосница туристичких домаћинстава која се баве туризмом. Сам објект и његове смештајне капацитете Туристичка организација ове године ставља у функцију. 2022. године је адаптиран објект на планини Ртањ, који ће бити Инфо-центар за туристе, са савременом опремом и инфо-киоск који ће бити доступан за информације туристима у свако доба дана.

Отварање хотела Рамонда на Ртњу, дало је значајан замајац развоју туризма у општини.

Да би се максимално искористили потенцијали за развој туризма, неопходно је спровести одређени сет мера, како би се даље развијали капацитети ТО, унапредила туристичка понуда и промоција, развијала даље туристичка инфраструктура и сигнализација, те могућности за туристе.

Мере за остварење приоритетног циља 3.3**3.3.1 Унапређење туристичке понуде и промоције**

Мера подразумева анализу постојећих туристичких ресурса, као и анализу расположивих туристичких потенцијала на територији а све у циљу идентификације и избора приоритетних праваца, циљева, мера, као и њихових носилаца када је у питању развој туризма. Такође овом мером допринеће се брендирању и позиционирању општине Бољевац као јединствене, атрактивне дестинације у Србији, и интензивну промоцију на свим великим туристичким догађајима у земљи и свету. Креирањем атрактивне туристичке понуде довешће до повећања посетилаца на годишњем нивоу.

Предвиђене активности у оквиру мере: Анализа туристичких ресурса, Израда и осмишљавање једнодневних, викенд туристичких пакета и слично, Промоција, Повезивање и међуопштинска сарадња и развој обједињене понуде.

Процењена потребна средства: 10.000.000,00 рсд

Извор финансирања: интерно

Одговорна страна за имплементацију мере: ТОО и ЈЛС

Рок за реализацију: средњи, 3 до 5 година

3.3.2 Развијање туристичке инфраструктуре и сигнализације инфо центара Ртањ и Илино

Туристичка организација је обезбедила пројектно-техничку документацију за развој туристичке сигнализације и планира да из доступних фондова обезбеди средства за постављање исте. Овом мером је планирано даље развијање туристичке инфраструктуре,

као и сигнализације.

Предвиђене активности у оквиру мере: набавка и постављање мобилијара, набавка и постављање туристичке сигнализације за Инфо центре Ртањ и Илино

Процењена потребна средства: 25.000.000,00 рсд

Извор финансирања: интерено и екстерно (ЈЛС, Министарство туризма, Фондови ЕУ)

Одговорна страна за имплементацију мере: ЈЛС и ТОО

Рок за реализацију: средњи, 3 до 5 година

3.3.3 Унапређење смештајних капацитета у руралном туризму

Ово је подстицајна мера, која подразумева подршку развоју и унапређењу капацитета за бављење сеоским туризмом. Ова мера је усмерена и на подстицај регистрације нових смештајних капацитета у туризму.

Предвиђене активности у оквиру мере: подстицаји за унапређење постојећих капацитета, подстицаји за регистрацију нових домаћинстава у сеоском туризму.

Процењена потребна средства: 20.000.000,00 рсд

Извор финансирања: интерено и екстерно (ЈЛС, Министарства РС, страни донатори)

Одговорна страна за имплементацију мере: ЈЛС и ТОО

Рок за реализацију: средњи, 3 до 5 година

3.3.4 Јачање капацитета туристичке организације

Како би се подршка развоју туризма и информисања туриста, као и подршка развоју и препознавању општине Бољевац као туристичког производа унапредила, неопходно је јачање туристичке организације општине како кадровски тако и кроз едукације.

Предвиђене активности у оквиру мере: запошљавање нових кадрова, едукација, школовање туристичких водича.

Процењена потребна средства: 10.000.000,00 рсд

Извор финансирања: интерено и екстерно (ЈЛС, доступни фондови за едукације)

Одговорна страна за имплементацију мере: ЈЛС и ТОО

Рок за реализацију: средњи, 3 до 5 година

3.3.5 Изградња и уређење туристичко-рекреативних стаза

Како је планина Ртањ препозната као место високог потенцијала за развој рекреативног туризма, а и цела територија општине Бољевац располаже туристичким атракцијама, неопходно је туристима омогућити уређену инфраструктуру за рекреативни туризам и боравак у природи, кроз изградњу пешачких стаза, бицикличких стаза и трим стазе.

Предвиђене активности у оквиру мере: израда пројектне документације, уређење 3 пешачке стазе, изградња 1 бицикличке стазе, уређење 1 трим стазе.

Процењена потребна средства: 40.000.000,00 рсд

Извор финансирања: интерено и екстерно (ЈЛС, Министарство туризма, Фондови ЕУ)

Одговорна страна за имплементацију мере: ЈЛС и ТОО

Рок за реализацију: средњи, 3 до 5 година

3.3.2 Успостављање инфо центра Боговина

Мера подразумева адаптацију објекта шумарске куће, у близини Боговинске пећине, у Инфо центар „Боговинска пећина“. Кроз адаптацију и опремање наведеног објекта добило би се на функционалности читаве зграде у чијем саставу ће се налази: - пријемна сала за посетиоце, сувернирница, сала за едукацију, састанке и радионице, сала производа домаће радиности, апартмани, мокри чвор и сала за ојекпљење посетилаца.

Реализацијом пројекта односно адаптацијом шумарске куће у инфо центар и уређењем простора око саме пећине свакако би се стекла могућност да се посете Боговинске пећине уврсти у план дечјих екскурзија, што би резултирало даљем развоју и унапређења туризма на територији општине Бољевац.

Предвиђене активности у оквиру мере: решавање имовинско правних односа, адаптација објекта Шумарске куће за успостављање инфо центра Боговинска пећина, израда ПДР-а Боговинска пећина, набавка мобилијара, сигнализација.

Процењена потребна средства: 20.000.000,00 рсд
Извор финансирања: интерено и екстерно (ЈЛС, Министарство туризма, Фондови ЕУ)
Одговорна страна за имплементацију мере: ЈЛС и ТОО
Рок за реализацију: средњи, 3 до 5 година

Допринос Циљевима одрживог развоја

ЦОР 8 Промовисати континуиран, инклузиван и одржив економски раст, пуну продуктивну запосленост и достјанствен рад за све
ЦОР 8.9 – до 2030 развити и имплементирати политике које промовишу туризам који ствара радна места и промовише локалну кутлтуру и производе

Оквир за спровођење, праћење спровођења, извештавање и вредновање плана развоја

За потребе спровођења Плана развоја, Општина ће успоставити одговарајући институционални оквир, који подразумева праћење спровођења, извештавање и вредновање постигнутих учинака.

Институционални оквир за спровођење и праћење спровођења подразумеваа два нивоа структуре:

- Координационо тело, на челу са координатором и
- Носиоце мера, како је дефинисано Планом развоја

Координационо/управљачко тело управља процесом спровођења, прати напредак на основу достављених извештаја, одлучује о предлозима за решавање установљених проблема у спровођењу Плана, по предлогу доноси корективне мере у случају да је остваривање мера или циљева угрожено, или предлаже евентуалне ревизије Плана и установљавање нових циљева и мера.

Састав Координационог тела чиниће доносиоци одлука унутар Општине (високи функционери општине и руководиоци носилаца мера) који ће обезбедити управљачку подршку за спровођење Плана и ефикасно решавати проблеме, а посебно оне које се односе на сарадњу различитих институција/јединица/носилаца мера и активности. У том смислу улогу *Координационог тела имаће Општинско веће у проширеном саставу*. Појединици у оквиру Координационог тела добиће задужења и одговорности за имплементацију и праћење појединачних праваца развоја и тако давати подршку локалној администрацији која ће конкретно бити одговорна за спровођење на нивоу циљева и мера. Они ће посебно имати важну улогу у подршци појединим носиоцима мера када је у питању процес буџетирања а поготово аплицирању за екстерне изворе финансирања од чијег прибављања спровођење многих од нјаважнијих мера зависи.

Одсек за Локални економски развој, као организациона јединица, добиће улогу *Координатора*. ЛЕР ће, као Координатор, бити задужен да одржава константну комуникацију са јединицама/организацијама које су носиоци мера и активности, да од њих прибавља извештаје и информације о спровођењу мера и активности, дискутује о оствареним резултатима и идентификованим проблемима, израђује препоруке за решавање установљених проблема у спровођењу мера, проверава да ли су средњорочни планови институција усаглашени са мерама и циљевима у Плану развоја, извештава Координационо тело о напретку, припрема материјале и обавља административно-техничке послове за Координационо тело.

Носиоце мера и активности чине организациони делови управе и други актери под чију надлежност потпадају активности у вези са мерама дефинисаним у Плану развоја, службе Општине, ЈКП, Развојна агенција, установе и/или организације чији је оснивач општина. Носиоци мера и активности имају одговорност да у своје планове рада (и финансијске планове) уврсте утврђене мере и активности за чије спровођење су одговорни, да их спроводе, извештавају Координационо тело о резултатима спровођења тих мера и активности, утврде евентуалне проблеме у спровођењу мера и предложе опције за решавање тих проблема.

6.1 Спровођење плана развоја ЈЛС

План развоја реализоваће се кроз процес планирања, израде, доношења и спровођења докумената јавних политика, осталих планских докумената, и то: средњорочних планова и финансијских планова ЈЛС и прописа који се доносе у складу са законом и статутом ЈЛС.

Првенствено План развоја биће операционализован кроз израду и доношење средњорочног плана општине. Приликом израде средњорочних планова, општина ће се руководити правилима прописаним Законом о планском систему и Уредбом о методологији за израду средњорочних планова и обрасцима садржаним у овој уредби.

6.2 Праћење спровођења плана развоја ЈЛС

Праћењем спровођења Плана развоја биће утврђено:

- Да ли се мере и приоритетни циљеви остварују по плану и ефикасно;
- Који ризици се јављају или очекују у остварењу учинака Плана развоја ЈЛС;
- Које одлуке треба донети у случају одступања од планираног, као и
- Да ли су планирани и остварени учинци и даље релевантни за остваривање визије.

Праћење (мониторинг) реализације мера дефинисаних Планом развоја је систем прикупљање и обраде података у вези са реализацијом мера. Сврха прикупљања и обраде података је упоређивање постигнутих резултата у оквиру сваке од мера, у односу на планиране.

Праћење ће се вршити континуирано, а за то ће се користити дефинисани обрасци и базе података које је потребно ажурирати у складу са доступним подацима званичне статистике (секундарни подаци). Поред секундарних података из званичне статистике, прикупљаће се и примарни подаци, а одговорност за наведену активност имају руководиоци одељења/одсека, у складу са надлежностима за конкретне податке.

Посебно ће се водити рачуна о јасном дефинисању улога и одговорности у делу прикупљања података, где ће овај посао бити дефинисан као системска активност, а не као једнократни задатак.

6.3 Вредновање постигнутих учинака плана развоја ЈЛС

Вредновање учинака Плана развоја спроводиће се периодично, на начин да се прикупљени подаци и информације добијени током спровођења плана, анализирају и упоређују. Вредновање се спроводи ради: 1. Оцене релевантности, ефикасности, ефективности и одрживости мера садржаних у плану развоја ЈЛС, 2. Утврђивања степена промене који је настао спровођењем мера из Плана и степена достизања приоритетних циљева, а све у циљу преиспитивања и унапређења Плана развоја ЈЛС, односно утврђивања потребе за његовом ревизијом и бољим планирањем. Ова врста анализе представља заправо накнадну (*ex-post*) анализу ефеката Плана развоја ЈЛС.

Податке и информације за потребе вредновања достављаће органи и организације одговорни за спровођење мера из Плана развоја, одсеку за Локални економски развој, као Координатору спровођења, праћења и вредновања учинака Плана развоја. Такође, користиће се у анализама и други подаци и информације, прибављени из осталих извора, који могу бити од користи за бољу процену учинака Плана.

6.4 Извештавање о спровођењу и постигнутим учинцима Плана развоја ЈЛС

У складу са Законом о планском систему, Општина има обавезу израде следећих извештаја у вези са Планом развоја:

- *Извештај о спровођењу средњорочног плана који је истовремено и извештај о спровођењу Плана развоја ЈЛС – на годишњем нивоу;*

Овај извештај представља реални приказ спровођења плана развоја у претходној календарској години.

- *Извештај о постигнутим учинцима Плана развоја ЈЛС – на трогодишњем нивоу.*

Овај извештај представља са друге стране реални приказ учинака плана, који су постигнути током спровођења предвиђених мера у трогодишњем периоду који је протекао.

За прикупљање информација о реализацији плана на годишњем нивоу и припрему нацрта *годишњег извештаја о спровођењу плана* биће задужен Одсек за Локални економски развој Општине. Нацрт годишњег извештаја о спровођењу упућује се упућује Општинском већу на усвајање.

Истеком сваке треће календарске године од доношења, Општинско веће биће одговорно да утврди предлог *извештаја о учинцима спровођења Плана развоја ЈЛС*, који затим подноси на усвајање Скупштини општине, најкасније у року од шест месеци од истека тог рока.

Извештаји о спровођењу Плана развоја и извештаји о учинцима Плана биће објављивани на званичном интернет сајту Општине, најкасније 15 дана од дана усвајања.

Од момента, када, у складу са Законом буде успостављен Јединствени информациони систем за планирање, праћење спровођења, координацију јавних политика и извештавање (ЈИС), општина ће бити у обавези да наведене извештаје уноси у овај систем.

6.5 Ревизија плана развоја ЈЛС

Уколико се након усвајања извештаја о учинцима утврди потреба за ревизијом Плана, истој ће се приступити у складу са процедурама које прописује Закон о планском систему. Према Закону, Општинско веће иницира ревизију постојећег Плана развоја, уз детаљно образложење разлога за ревизију. Одлуку којом се покрене ревизија постојећег Плана, доноси Скупштина општине, а ток поступка за ревизију реализује се по процедури која је прописана и за усвајање Плана развоја ЈЛС.

Анекси

3.1 Тематске радне групе и форум партнера

3.2 СВОТ анализа

7.3 Социо-економске анализе